

ДНЕВНИКЪТЪ

(стенографически)

на

XII^{то} Обикновено Народно Събрание

(първа извънредна сесия).

LXXIV заседание, вторникъ, 30 юлий 1902 г.

(Отворено въ 8 ч. и 45 м. прѣди пладнѣ подѣ прѣдседателството на подпрѣдседателя г. Д. К. Поповъ.)

Прѣдседателствующъ Д. К. Поповъ: (Звъни.) Засѣданието се отваря.

Г-нъ секретарьтъ ще прочете списъка на г. г. народнитѣ прѣдставители.

Секретарь П. Шоповъ: (Прочита списъка. Отсъствуватъ г. г. народнитѣ прѣдставители: М. Абаджиевъ, Н. Абаджиевъ, С. Арсениевъ, Х. Бакаловъ, М. Балтовъ, Д. Благоевъ, С. С. Вобчевъ, Х. Боневъ, Т. Вурмовъ, П. Бъчваровъ, Д. Вълчевъ, Н. Габровски, А. Геновъ, И. Георговъ, И. Гешовъ, Н. Гимиджийски, Д-ръ Г. Гаговъ, К. Досевъ, Г. Згуревъ, П. Калинковъ, А. Каназирски, Д. Карамановъ, И. Карастояновъ, К. Кафеджийски, О. Кечели, Г. Кирковъ, П. Ковачевъ, Д. Колевъ, Н. Лазаровъ, Н. Лефтеровъ, М. Маджаровъ, Н. Марковъ, М. Милевъ, С. Митовъ, Е. Начевъ, И. Нейчовъ, Г. Печевъ, И. Петровъ, И. Пецовъ, П. Пешевъ, С. Пиралковъ, Вен. Поповъ, Н. Рашеевъ, С. Савовъ, Н. Савчевъ, Я. Сакжзовъ, С. Славовъ, Ц. Таслаковъ, Т. Теодоровъ, Х. Тоневъ, Д. Тончевъ, Г. Трифоповъ, К. Калчовъ, Е. Хасановъ, Д. Христовъ, Н. Цановъ и Д. Яблански.)

Прѣдседателствующъ Д. К. Поповъ: Отъ 178 народни прѣдставители отсъствуватъ 57. Има законното число прѣдставители — засѣданието продължава.

Д. Драгиевъ: Имамъ да направя едно питане къмъ г. министра. (Отъ дѣсницата: Еее!) На изпровожанъ. Едно питане имамъ да отправя на г. Военния Министръ; но понеже той отсъствува и понеже въпросътъ е важенъ, ще помоля неговитѣ другари да ми съобщатъ: знае ли министерството, че въ нѣкои полкове войницитѣ се хранили съ хлѣбъ, направенъ съ смѣсъ отъ трици, царевично

брашно и циментъ, и мнозина отъ тия войници сж заболѣли отъ стомахъ, и не счита ли за свой дългъ това министерство да вземе най-строги и бързи мѣрки, щото българскитѣ войници да се не тровятъ съ подобни подправени храни? (Министръ Х. Тодоровъ: Въ кой полкъ става това?) Напр., въ 14 Македонски полкъ, казватъ, че били се хранили така войницитѣ. (Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: Евреи сж прѣдприемачитѣ, та възможно е.)

И. Вобековъ: Дали не си вземалъ и ти отъ тоя хлѣбъ?

Министръ-Прѣдседател Д-ръ С. Даневъ: Вземаме бѣлѣжка отъ Вашето питане.

П. Вжжаровъ: Има да направя едно питане къмъ г. Министра на Финанситѣ. Известно е, че по чл. 3 отъ закона за гербовия сборъ само държавата има право да продава гербови марки; обаче въ послѣдно врѣме ние бѣхме зрители на една грозна афера, на която авторитѣ сж вече известни и които, вѣрвамъ, ще прѣтърпятъ съответствующето наказание, което ще имъ наложи съдилището, но което наказание е почти нищожно въ сравнение съ всички други прѣстѣпления, съ които се причиняватъ на частни лица такива грамадни материални загуби. Питамъ г. Министра на Финанситѣ: не е ли врѣме да вземе съответствующитѣ мѣрки, щото да се изисква по-големо наказание за подобенъ родъ прѣстѣпления? Съ други думи, да поиска, въ съгласие съ г. Министра на Правосъдието, измѣнение на чл. 370 отъ наказателния законъ, като увеличи наказанието повече, отколкото е прѣдвидено въ сжщия членъ за подобенъ родъ прѣстѣпления.

Министър М. Сарафовъ: Вземъ всичките мѣрки, за да се направятъ гербовитѣ марки неподражаеми, т. е. да се не фалшифициратъ. Колкото за наказателнитѣ разпореждания, ми се чини, тѣ сѣ достатъчни. (П. Вжжаровъ: 2 години е наказанието!) Какво да правимъ? Ако не сѣ достатъчни, ще видимъ по-нататъкъ какво трѣбва да направимъ.

М. Такевъ: Кѣмъ г. Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи имамъ едно малко питане. Знае ли той — и нѣма съмнѣние, споредъ това, което ще го питамъ, той трѣбва да знае — че на 26 того единъ старши стражаръ е отишълъ въ с. Али-бей-кѣой, Хасковска околия, съ едно прѣдписание на околийския началникъ, въ отсъствие на всѣкаква бламация, както ги наричатъ нашитѣ селяни, разтурилъ е общинския съвѣтъ и е назначилъ тричленна комисия? Знае ли г. министърътъ за тая работа и, ако знае въ що се състои тя, какво мисли да прави? Получихъ едно писмо днесъ, носеще нѣколко подписи и скръпено съ подписа на единъ много почтенъ гражданинъ отъ Хасково, за да нѣма съмнѣние въ достоверността, че дѣйствително по тоя начинъ е била разтурена Али-бей-кѣойската община.

Т. Орловъ: Милевъ нали?

Министъръ А. Людскановъ: Не зная, г-нъ Такевъ. Вземамъ бѣлѣжка, ще събера свѣдѣния и ще направя нужното. Нѣма да позволя на стражаритѣ да правятъ такива работи.

Д-ръ Н. Генадиевъ: Едно питане имамъ да направя кѣмъ г. Министъръ-Прѣдседателя. Не мисли ли г. Министъръ-Прѣдседателятъ и почитаемото правителство, че е врѣме вече да се тури край на тая сесия и на питанята? (Голѣмъ смѣхъ.)

В. Димчевъ: Прѣди нѣколко дена г. Министърътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи и нѣкои мои другари сѣ получили телеграфически оплаквания, че избирателнитѣ карти въ нашия градъ и околията не се раздаватъ. Отъ Казанлъжската околия имаше пакъ такова оплакване и вчера г. министърътъ е получилъ такава телеграма и азъ получихъ копие отъ нея. (Министъръ А. Людскановъ: Имаше снощи.) До вчера нито една избирателна карта въ Стара-Загора не е била раздадена. Тукъ, въ България, виждате колко избирателни пунктове има и такива оплаквания отъ другадѣ нѣма. Виждате, че въ нашия градъ, въ нашата околия, въ нашия окръгъ това нѣщо е въведено въ система. Азъ правя туй питане кѣмъ г. министра, именно, дали е направилъ второ специално разпореждане въ Стара-Загора, да се раздадатъ карти, защото общото разпореждане не е подѣйствувало.

Министъръ А. Людскановъ: Направихъ снощи разпореждане, г-нъ Димчевъ, и за Казанлъжъ, и за Стара-Загора.

В. Димчевъ: Благодаря.

Прѣдседателствующъ Д. К. Поповъ: Ще пристѣпимъ кѣмъ дневния редъ: трето четене прѣдложението на Фердинандския народенъ прѣдставителъ, г. В. Статковъ, за отпущане отъ земледѣлческитѣ каси заеми на лозаритѣ.

Секретарьтъ г. Шоповъ има думата.

Секретаръ П. Шоповъ: (Чете.)

„Законъ

за отпущане отъ земледѣлческитѣ каси заеми на лозаритѣ.

Чл. 1. Земледѣлческитѣ каси отпущатъ на стопанитѣ-лозари нужнитѣ суми за посаждане на лозя съ присадници върху американски подложки. Отпущането на подобни заеми става, слѣдъ като се провѣрятъ приготвенитѣ (реголвани) мѣста за лозя.

Начинътъ и размѣрътъ на отпущането на подобни заеми ще се урегулира съ особенъ правилникъ.

Чл. 2. Стопанитѣ-лозари не могатъ да отчуждаватъ лозята, посадени съ помощта на земледѣлческитѣ каси, докогато не се издѣлжатъ спрѣмо послѣднитѣ. Ако отчуждението стане по принудителенъ редъ, одържа се, на първо мѣсто, отъ произведението на продажъта за погасението на нужната заемна сума.“

Прѣдседателствующъ Д. К. Поповъ: Моля г. секретаря да прочете поименния списъкъ.

Секретаръ П. Шоповъ: (Чете поименния списъкъ и г. г. народнитѣ прѣдставители гласуватъ.)

М. Абаджиевъ — (отсѣтствува); Н. Абаджиевъ — (отсѣтствува); П. Абрашевъ — за; И. Арнаудовъ — (отсѣтствува); А. Арсениевъ — (отсѣтствува); С. Арсениевъ — (отсѣтствува); Н. Бадински — за; Х. Балкаловъ — (отсѣтствува); М. Балтовъ — (отсѣтствува); Н. Беневъ — (отсѣтствува); Д. Благоевъ — (отсѣтствува); А. Блажевъ — за; И. Бобековъ — за; С. С. Бобчевъ — (отсѣтствува); М. Божковъ — за; Х. Боневъ — (отсѣтствува); Т. Бурмовъ — (отсѣтствува); А. Буровъ — (отсѣтствува); П. Вжчваровъ — (отсѣтствува); Г. Бѣльовъ — за; Г. Василевъ — (отсѣтствува); И. Василевъ — за; Кара Хр. Василевъ — за; И. Веселиновъ — (отсѣтствува); Т. Влайковъ — (отсѣтствува); И. Воденчаровъ — (отсѣтствува); Д. Вълчевъ — (отсѣтствува); Х. Върбеневъ — за; П. Вжжаровъ — за; Н. Габровски — (отсѣтствува); А. Геневъ — (отсѣтствува); И. Георговъ — (отсѣтствува); И. Георгиевъ — за; М. Георгиевъ — за; И. Гешовъ — (отсѣтствува); Н. Гимиджийски — (отсѣтствува); К. Господиновъ — за; А. Груевъ — (отсѣтствува); И. Гърковъ — (отсѣтствува); Н. Дечевъ — за; К. Диловски — (отсѣтствува); В. Димчевъ — за; В. Димитровъ — (отсѣтствува); Д-ръ Г. Гаговъ — (отсѣтствува);

схтствува); Д-ръ Н. Генадиев — за; Д-ръ П. Гудевъ — (отсхтствува); Д-ръ С. Даневъ — за; Д-ръ К. Икономовъ — (отсхтствува); Д-ръ К. Милановъ — за; Д-ръ Д. Милковъ — (отсхтствува); Д-ръ П. Нопковъ — за; Д-ръ А. Радевъ — (отсхтствува); К. Досевъ — (отсхтствува); М. Доспатски — (отсхтствува); Д. Драгиевъ — за; П. Драгулевъ — за; Л. Дуковъ — за; Д. Дяковъ — за; И. Еневъ — за; Я. Забуновъ — (отсхтствува); Г. Згуревъ — (отсхтствува); П. Златаровъ — за; Д. Зографски — (отсхтствува); М. Игнатовъ — за; Д. Икономидисъ — (отсхтствува); С. Илковъ — за; П. Калинковъ — (отсхтствува); Х. Камбуровъ — (отсхтствува); А. Каназирски — (отсхтствува); М. Каравасилевъ — за; П. Каравеловъ — (отсхтствува); Д. Карамановъ — (отсхтствува); А. Каранешевъ — (отсхтствува); И. Карастояновъ — (отсхтствува); К. Кафеджийски — (отсхтствува); О. Кечели — (отсхтствува); Г. Кирковъ — (отсхтствува); В. Кобуровъ — за; П. Ковачевъ — (отсхтствува); Д. Колевъ — (отсхтствува); Ан. Коновъ — за; Ат. Коновъ — за; Г. Константиновъ Палата — за; Н. Константиновъ — (отсхтствува); В. Кръстевъ — за; Г. Кутинчевъ — противъ; Г. Кърджиевъ — за; Н. Лазаровъ — (отсхтствува); С. Лафчиевъ — (отсхтствува); Н. Лефтеровъ — (отсхтствува); А. Людскановъ — за; М. Малджаровъ — (отсхтствува); К. Малевъ — за; Х. Мановъ — за; Д. Манчовъ — за; Д. Марковъ — (отсхтствува); Н. Марковъ — (отсхтствува); П. Марковъ — за; С. Махмудовъ — (отсхтствува); М. Месудовъ — за; М. Милевъ — (отсхтствува); В. Минчовъ — (отсхтствува); К. Мирски — за; С. Митовъ — (отсхтствува); Т. Михайловъ — за; Х. Бей Мустафа Бейовъ — (отсхтствува); Н. Мушановъ — (отсхтствува); В. Наковъ — за; Е. Начевъ — (отсхтствува); Н. Начовъ — (отсхтствува); Т. Начовъ — за; С. Недевъ — за; И. Нейчовъ — (отсхтствува); Т. Орловъ — за; М. Павловъ — (отсхтствува); П. Пановъ — за; Г. Пасаровъ — за; Г. Пеневъ — (отсхтствува); Д. Петковъ — (отсхтствува); И. Петровъ — (отсхтствува); И. Пецовъ — (отсхтствува); П. Пешевъ — (отсхтствува); С. Пипевъ — (отсхтствува); С. Пиралковъ — (отсхтствува); В. Поповъ — за; Вен. Поповъ — (отсхтствува); Д. К. Поповъ — за; И. Поповъ — за; Н. Поповъ — за; И. Пъневски — за; Н. Рашеевъ — (отсхтствува); С. Савовъ — отсхтствува; Н. Савчевъ — (отсхтствува); Я. Сакъзовъ — (отсхтствува); О. Бей Сали Бейовъ — (отсхтствува); А. Самоковлийски — за; М. Сарафовъ — (отсхтствува); Ф. Симидовъ — за; С. Славовъ — (отсхтствува); И. Соколовъ — за; В. Стаменовъ — за; А. Станчовъ — за; В. Статковъ — за; М. Стояновъ — за; Т. Стояновъ — за; А. Страшимировъ — (отсхтствува); М. Такевъ — въздържа се; Ц. Таслаковъ — (отсхтствува); П. Тенчевъ — за; Т. Теодоровъ — (отсхтствува); Ю. Теодоровъ — за; П. Тодоровъ — (отсхтствува); Х. Тодоровъ — за; Х. Тоневъ — (отсхтствува); Д. Тончевъ — (отсхтствува); Г. Трифоновъ — (отсхтствува); И. Тянковски — за; Н. Узунновъ — за; А. Урумовъ — за; Т. Ферадовъ — (отсхтствува);

Г. Филиновъ — за; Д. Филовъ — за; А. Франги — (отсхтствува); К. Калчовъ — (отсхтствува); Х. Неджибъ Бей — (отсхтствува); Д. Тоневъ — за; М. Хюсеновъ — за; Е. Хасановъ — (отсхтствува); В. Христовъ — (отсхтствува); Д. Христовъ — (отсхтствува); Н. Христовъ — за; Д. Цанковъ — за; Н. Цановъ — (отсхтствува); П. Чаушовъ — (отсхтствува); П. Поповъ — за; Ю. Юсуфовъ — (отсхтствува); Д. Яблански — (отсхтствува); В. Якововъ — (отсхтствува).

Прѣдседателствующъ Д. К. Поповъ: Отъ прѣброяването на гласовѣтъ се оказва, че 74 сѣ за, 1 противъ, 1 се въздържа и 102 отсхтствуватъ. Болшинство. Народното Сѣбрание приема на трето четене закона за отпущане отъ земледѣлческитѣ каси заеми на лозаритѣ.

Има думата г. Министърътъ на Вѣтрѣшнитѣ Работи по интерпелацията на г. Мирски.

Министъръ А. Людскановъ: Г-да народни прѣдставители! Интерпелацията, на която имамъ честь да отговоря днесъ, ми е направена отъ двѣна народни прѣдставители: отъ г. Д-ръ Генадиева по-обширно, понеже се касае до градскитѣ сѣвѣти въ Кюстендилъ, Търново и Варна, и отъ почитения Варненски народенъ прѣдставителъ, или, както той се казва въ своята интерпелация, „Кръстю Мирски, адвокатъ, бивши учителъ, прѣдседателъ на окръжни сѣдилища, членъ на апелативенъ сѣдъ, прѣдседателъ на окръженъ сѣвѣтъ, нѣколко нѣти почетенъ членъ на Варненския общински сѣвѣтъ и въ нѣколко Народни Сѣбрания, както и въ сегашното, депутатъ“. (Смѣхъ.) Както виждате, г. Мирски особено се интересува за Варненския градски сѣвѣтъ, понеже е неговъ почетенъ членъ, та, нѣма съмнѣние, ще бѣде позволено и на мене да отговори за първитѣ два градски сѣвѣта по-накѣсо, а за Варненския по-обширно, понеже се интересува за него, главно г. Мирски, а слѣдъ него и г. Генадиевъ. Ако да не бѣше г. Мирски се замѣсилъ въ тая интерпелация, азъ вѣрвамъ, че нѣхмѣ да свършимъ още спонци, понеже г. Д-ръ Генадиевъ и тѣй не говори дълго и ми обѣща, че нѣма да говори много. Както се вижда, въ Варна има единъ вѣстникъ „Общо благо“, на който материалътъ му се е свършилъ, та затова ми се прави това запитване. (К. Мирски: Малко по-високо, защото не можемъ да чуемъ, за да Ви възразяваме.) За материалъ на в. „Общо благо“ ще Ви достави нѣкои свѣдѣния. Вашата интерпелация, както е редактирана толкова дълго и широко, вчера не се чете. Тя зачеква много конституционни въпроси, по които и Вие вчера малко казахте. Азъ днесъ не се завземамъ да отговарямъ по тѣхъ, защото не му е тукъ врѣмето и мѣстото за това. Въпросътъ е урегулиранъ отъ конституцията и отъ специалния законъ за градскитѣ общини. По конституцията гарантирана е пълната независимостъ на нашето самоуправление общинско, и, както е права забѣлжката на краи

на Вашата интерпелация, аз съм един от горещите поклонници на принципа на тая независимост на общинското самоуправление не само затова, че е писан в нашата програма, но и защото съм убеден, че в България само тогава ще имаме истинско свободно управление, когато се гарантира самоуправлението на общините. Затова може да бъдете уверени и, ако Господ даде здраве Вам и нам да заседаваме тук, бъдете уверени, че ще Ви представим един по-обмислен законопроект, който да гарантира свободата на общинското самоуправление и да даде възможност и на меншествата да се представляват в градските общини. Без представянето на меншествата, не бихте мисли, че ще излезем от туй положение. Общинските работи не сж на една партия и не тръбва да бъдат на една партия. За голямо съжаление, до тая минута на обществените работи се е гледало като на работи на една партия и при промъняването на режимите, вие знаете по-добре, че сж юруш сж вземани общинските управления от нашите прѣдшественици; сж стотини наведнаж кметове сж били уволнявани, общинските съвѣтници замѣнявани сж други и пр. Водим от тия съображения, моля другарь и прѣдшественик по Вътрѣшното Министерство от коалиционния кабинет въ миналата редовна сесия бѣше внесъл въ Народното Събрание единъ законопроектъ, за да гарантира горѣ-долу тая свобода и независимост на общинското самоуправление. За голямо съжаление, законопроектътъ мина само на първо четене. Ако имаме животъ и здраве, ще внесем пакъ сѣция, или сж нѣкои малки промѣнения, законопроектъ. Въ него се прѣдвиждатъ много гаранции, за да не може така лесно да става бламирането на общинските съвѣти, да не се мѣняватъ общинските съвѣтници. Но законътъ засега, който имаме, дава голямо право на опекуство отъ страна на администрацията сирѣм общините. Криво или право, това е положението. И азъ ви казвамъ, че ако днесъ разтуряме или сме разтурили нѣкои общини, то е $\frac{1}{10}$ частъ, може би, отъ туй, което други сж правили и отъ което се е имало належаща нужда, прѣдъ видъ смѣняванията извършени отъ прѣдшествувашето министерство. Вие знаете колко градски общини има въ България, а азъ съм разтурилъ отъ тѣхъ само 4—5. Въ България има 1.800 и нѣколко селски общини, а азъ съм разтурилъ 50—60. А туй сж общини не отъ наше врѣме избрани, а общини останали отъ миналите режими, за промѣнението на които не само вие, ами и всички наши другари отъ коалиционното врѣме и сега постоянно настояватъ и, може би, твърдѣ основателно, както ще видите сега. Ето защо, когато говорите за българските работи, вие не трѣбва да вземате конституционното право и теории въ Европа in abstracto. Та и въ най-свободолюбивата Франция тия работи ставатъ така сжщо. Вчера имаше една телеграма, въ която се казва, че въ гр. Маконъ, дѣто се произвежда най-хубавото вино,

префектътъ уволнилъ четирма кметове за непокорство по мѣрките противъ конгрегациите. Това е отъ онзи-денъ. А пакъ у насъ префектътъ не уволнява, а министърътъ. Значи, и по сегашния редъ има единъ щогодишъ контролъ за управлението на нашите общини. Когато това става въ Франция, най-свободолюбивата държава...

П. Каравеловъ: Нищо подобно! Вие какво ми говорите? Най-свободолюбивата страна! Въ Франция е най-безобразното самоуправление, което сжествува въ Европа. Вие това не го знаете! Съжалявамъ, че не го знаете. Тамъ префектътъ управлява, за което Вие нѣмате право. Това го помнете хубаво! Министерството на Комбъ е най-безобразното отъ 30 години!

Министъръ А. Людскановъ: Г-нъ Каравеловъ! Азъ вземамъ думите на г. Мирски.

П. Каравеловъ: Азъ не ща думите на никого! Нашиятъ законъ дава гаранция.

Министъръ А. Людскановъ: Азъ наведохъ телеграмата. Той въ своята интерпелация развива това положение, че въ Франция е свобода.

П. Каравеловъ: Стига бе брате тая Франция! Нищо подобно нѣма въ Франция!

Министъръ А. Людскановъ: Може би и азъ отчасти да съмъ съгласенъ за положението на френските общини, но азъ вземамъ положението, както г. Мирски го прѣдставя тукъ. Той цитира Франция и Англия по тоя въпросъ. Та, казвамъ, това сж само нѣколко прѣдварителни бѣлѣжки, за да видите, че въ България въ това отношение не се прави туй, което се прави въ републиканската Франция. Но както и да е; това е едно прѣдисловие въ пояснение на туй, че докогато сжествува този законъ и докато не го измѣнимъ, ще ставатъ разтурвания, както сж ставали. Ставали сж, обаче, въ единъ такъвъ голямъ размѣръ, какъвто ние днесъ нито мислимъ, нито желаемъ да ставатъ. Но на прѣдмета.

Разтурени сж отъ мене най-послѣдне три градски общини: Кюстендилската, Търновската и Варненската. Г-нъ Генадиевъ ме запитва твърдѣ кратко, а г. Мирски твърдѣ обширно: на какво основание е разтуренъ общинскиятъ съвѣтъ въ гр. Варна, казва г. Генадиевъ, какви неотлагателни нужди е имало за да бъде разтуренъ той въ надвечерието на изборите? Отговорътъ трѣбва да бъде и на първия въпросъ, и на втория. На какво основание съмъ разтурилъ градско-общинския съвѣтъ въ Кюстендилъ? Ето на какво основание. Наближаватъ да ставатъ изборите. Жителите въ гр. Кюстендилъ сж подали едно дълго и широко оплакване, състоящо се отъ 16 пункта, за които нѣма да ви затруднявамъ да ги четете. По нѣкои отъ тѣхъ имамъ отговора на кметството. Бихъ могълъ да ви цитирамъ нѣкои отъ тѣхъ.

за които послѣ се споменава и въ постановлението на окръжния управителъ, за да видите колко сж основателни, или могат да бждатъ основателни. Тѣй напр., въ първия пунктъ се казва, че Кюстендилскиятъ градски съвѣтъ поддържа единъ не по силитѣ му голѣмъ персоналъ отъ фаворизирани и неспособни партизани служаци. Въ втория пунктъ се споменава за нѣкое злоупотрѣбление съ дърва — на 6—700 колци и 510 греди, които ужъ за общински нужди сж отсѣчени, а сж били дадени на партизани. Въ четвъртия пунктъ се говори за 1.750 л., похарчени безъ нужда за нѣкакъвъ архитектъ. Въ петия пунктъ се говори за нѣкакъвъ сигурационенъ планъ на единъ градски кварталъ, за който е заплатено на кондуктора Андрѣевъ 400 л. възнаграждение и то само да се даде възможност на послѣдния да получи тая сума. Въ шестия пунктъ, се говори, че общината въ Кюстендилъ поддържа една музикална банда, когато въ никой другъ градъ въ България подобно нѣщо нѣма. Въ осмия пунктъ се оплакватъ, че пожарна команда нѣма; но вижда се, че музикалната банда изпълнявала длъжността и на пожарна команда. Въ деветия пунктъ се говори, че Кюстендилското общинско управление, помимо закона, си играело съ утвърдения градски планъ само за да угоди на нѣкои свои спартизани. Въ десетия пунктъ се казва, че агентитѣ му служатъ само да се съставятъ актове на гражданитѣ, несъчувствующи на кметството, да ги прѣдставляватъ за глобяване, а често пѣти и да имъ нанасятъ и побой. Въ тринадесетия пунктъ се указватъ нѣкои факти за издаване на свидѣтелства за бѣдностъ за безплатно лѣкуване въ Александровската болница, когато мнимитѣ бѣдни имали по 8—10.000 л. имуществва. Въ четиринадесетия пунктъ се указва на нѣкои лица, на които сж давани общински имуществва подъ наемъ по 5 л. мѣсечно, когато по-напрѣдъ, безъ търгъ, тѣзи имуществва сж се давали подъ наемъ съ 30—40 л. Въ петнадесетия пунктъ се говори за нѣкои такси, които сж опрощавани на фаворизирани отъ кметството лица. Въ шестнадесетия пунктъ се говори, че всички служаци въ общината сж роднини и приятели и партизани на общинаритѣ и т. н. Доколко тѣзи оплаквания сж вѣрни, азъ не се заемамъ да кажа. Ще кажа само това, което казва окръжниятъ управителъ — понеже азъ като министъръ имамъ свой агентъ тамъ и той е окръжниятъ управителъ: — той трѣбва да провѣри доколко тия оплаквания сж вѣрни. По тия оплаквания сж дали обяснения лицата, които съставляватъ общината и окръжната постоянна комисия е направила постановление. Трѣбва да кажа, че туй постановление е направено отъ комисиия останала отъ миналия режимъ, която по закона не е могла да се смѣни, тя се състои отъ хора привърженици на партията, която е управлявала прѣди насъ, така че окръжната постоянна комисиия се е раздѣлила на двѣ: двоичата съвѣтници сж се произнесли за неразтурянето, а управителътъ се произнесълъ за разтурянето. Ето неговото особено мнѣние, (Чете.)

„Подписаниятъ Кюстендилски окръженъ управителъ, като имамъ прѣдъ видъ: 1) че мотивитѣ изложени въ настоящето заявление сж вѣрни“ — нѣкой отъ които споменахъ, — „основателни и достатѣчни да компрометиратъ прѣдъ обществото единъ общински съвѣтъ и да изгуби довѣрието на своитѣ избиратели; 2) че сегашниятъ градски съвѣтъ е билъ избранъ слѣдъ разтуряне прѣдшествующия го само за 3 мѣсеца, слѣдъ което по закона е слѣдвало да се произведатъ нови избори въ Кюстендилъ заедно съ всеобщитѣ такива прѣзъ 1899 г., но отпослѣ този изборъ е билъ узаконенъ и останалъ съвѣтътъ безъ прѣизбиране още три години, съ което изначало сж били излъгани избирателитѣ, та не сж се интересували и явили на избора, което обстоятелство се установява отъ факта, че избраницитѣ сж избрани съ по 800 гласа отъ 3.000 души избиратели“. Прѣди да станатъ общитѣ избори прѣзъ 1899 г. той билъ разтуренъ, избранъ този съвѣтъ за 3 мѣсеца и послѣ дойде онзи законъ, който е и сега въ сила, че за избори, станали тогава, се продължава срокътъ на мандата имъ безъ да ставатъ избори. Така щото, тоя съвѣтъ е билъ избранъ само за 3 мѣсеца и, понеже хората сж знаели, че ще остане само за 3 мѣсеца, не сж му давали голѣмо значение, тѣй че този изборъ е станалъ съ 800 гласа отъ 3.000 и нѣколко избиратели — хората не сж отишли даже на избора, понеже сж знаели, че слѣдъ 3 мѣсеца ще ставатъ избори за новъ съвѣтъ. Този изборъ се е узаконилъ и съвѣтътъ, избранъ за 3 мѣсеца, сжществува за 3 години. На трето мѣсто, казва управителътъ, (Чете.) „сегашниятъ общински съвѣтъ, както и повечето отъ общинскитѣ служаци не даватъ никаква гаранция, че ще спазятъ всички законни формалности, за да могатъ всички граждани избиратели да упражнятъ своето избирателно право въ прѣдстоящитѣ избори за общински съвѣтници и пр., а ще направятъ така, както сж вършили въ разстояние на 3 години“. Значи, управителътъ самъ казва, че общинскитѣ съвѣтници, понеже сж крайни партизани — както виждате, всички служаци сж назначени само отъ роднини и партизани на общинаритѣ, — тия хора не даватъ гаранция за редовното произвеждане на тия избори. Прѣдъ видъ на тия съображения азъ, като се съгласихъ съ мнѣнието на управителя, а главно понеже азъ отговарямъ за правилността и редовността на избора, вземахъ върху си отговорността да разтуря градския съвѣтъ и да туря три лица, които въ единъ мѣсець не могатъ да направятъ нищо за да компрометиратъ реда, а ще бждатъ колкото е възможно по безпристрастни и ще да дадемъ възможност на избирателитѣ свободно да се изкажатъ. Тия сж съображенията по които азъ разтурихъ Кюстендилския градски общински съвѣтъ.

На второ мѣсто иде общинския съвѣтъ въ Търново, а, най-послѣ, онзи въ Варна. За разтурянето на общинския съвѣтъ въ Търново тоже имамъ свои съображения. Трѣбва да прибавя, че и тамъ, въ

Търново, както и въ Кюстендилъ, на особено мнѣние е останалъ управителятъ, а постоянната комисия е била съ друго. И въ Търново постоянната комисия е отъ бившия режимъ; пенезе по закона ти не е смѣняема, тя е отивала всичкото врѣме въ разрѣзъ съ управителя, който е неинъ прѣдставителъ. Дадено е било едно заявление за бламация. Нѣма да ви цитирамъ подробно оплакванията, понеже нѣкои отъ тѣхъ сж възпроизведени въ особеното мнѣние на окръжния управителъ. Ще кажа само, че 18 обвинения сж възведени противъ градския съвѣтъ въ Търново. На тѣхъ сж дали своитѣ възражения общинаритѣ. Подиръ като сж били разгледани, окръжната комисия е възпроизвела тѣхнитѣ оправдания и се е базирала на тѣхъ за да се не съгласява за разтурянето; обаче, окръжниятъ управителъ и тамъ е останалъ на особено мнѣние. Ще ви прочета неговото особено мнѣние, то не е дълго, но съставлява основанията, по които е разтуренъ градскиятъ съвѣтъ. Трѣбва да ви кажа, г-да народни прѣдставители, че ако за Кюстендилския градски съвѣтъ нѣмамъ лични свѣдѣния — не съмъ ходилъ тамъ, не познавамъ нито лицата, нито обстановката, — за Търново азъ съмъ лично освѣдоменъ: познавамъ работата много добръ, защото отъ 1895 г. често съмъ ходилъ по избори, имамъ роднини, приятели и пр., така щото азъ мога да контролирамъ оплакванията отъ личенъ мой опитъ. Ето особеното мнѣние на управителя, на което съмъ се основалъ за да разтуря градския общински съвѣтъ въ Търново. (Чете.) „Комисията, вмѣсто да провѣри лично изложенитѣ въ бламацията обвинения, е изпратила тенденциозно прѣписъ отъ самата бламация до кметството, за да даде обяснения по тѣхъ и върху тѣзи именно обяснения е градила своя протоколъ, че обвиненията били неоснователни. Трѣбва голѣма доза отъ наивностъ“ — казва той — „да притежава човѣкъ, за да вѣрва, че обвинениятъ самъ ще потвърди присѣдата си за виновностъ“. А комисията взема обясненията на кметството, турнала ги въ своето постановление и се произнесла за неразтурянето. (Чете.) „Но независимо отъ това, прѣдъ моитѣ очи, Търновското градско кметство е прѣнебрѣгнало обязаноститѣ си съ интереса на града и справедливо е прѣдизвикало негодуването на гражданитѣ противъ себе си. Съ кжсото врѣме, съ което разполага управлението самостоятелно да провѣри, нѣкои отъ обвиненията се указаха вѣрни, а именно: 1) Общинскиятъ съвѣтъ начело съ кмета Кр. Станчевъ не сж съблюдавали никакъ прилагането на градския планъ, благодарение на което въ една и сжща улица едни здания сж изгѣзби на вѣнъ единъ и повече метра, а други останали на вжтрѣ. За доказателство на това служатъ писмата на г. началникъ-инженера на Търновския технически участъкъ подъ № 2.155 и 2.194, прѣписи отъ които тукъ се прилагатъ. Отъ тѣхъ се вижда, че на П. Бегликчиевъ, дѣдо на кмета Станчевъ, е разрѣшено да прави една радикална поправка на зданието си, находяще се въ улица

„Главна“. Сжщо позволено е радикална поправка на дюкина на Богдана Генчовъ, находящъ се на улица „Търговска“, когато той трѣбва да се рѣже на повече отъ три метра. Такова едно несъблюдение градския планъ, закона за благоустройството на населенитѣ мѣста, нанася голѣми врѣди и подбужда гражданитѣ къмъ негодуване. 2) Вѣрно е твърдението въ заявлението, че кметството се грижи само за подобрението на западната частъ на града, кждѣто се намира кжщата на кмета Станчевъ. Правени сж поправки и на други улици въ другитѣ части на града, но тѣ сж били съвсѣмъ нищожни. 3) По отдаването на доброволно съгласие изсичането градската гора, макаръ да сж спазени формалноститѣ, обаче обръща внимание обстоятелството, че е дадено изсичането декарътъ 5 л. и 50 ст., когато на друго мѣсто се получава за това 15—20 л. на декаръ. Не трѣбва да се изпуца изъ прѣдъ видъ, че лицето Танко Добревъ, върху когото е останало изсичането, е съдружникъ на една купена воденица отъ кмета Станчевъ. 4) Общинското управление е възлагало на градскитѣ агенти да събиратъ „серги-парасж“ по пазаритѣ, както признава и само то, вмѣсто това да се върши отъ отговорното по закона лице — градскиятъ бирникъ. Вмѣсто да отдаде на търтъ този общински приходъ, за събиране отъ прѣдприемачъ, както правятъ другитѣ градски кметства, общинското управление е прибѣгнало да го събира само и то чрѣзъ градскитѣ агенти, въ които нѣма гаранция, че не ще станатъ злоупотрѣбления. Но най-важно е самопризнанието на кметството, че водило и втора спомагателна квитанционна книга за приходи по-малки отъ 5 л. Щомъ такава книга се допуца да се води, увѣренъ съмъ, че злоупотрѣбления има. Каква гаранция има, че нѣкои отъ общинскитѣ служаци нѣма да потулятъ нѣкоя втора квитанционна книга и по този начинъ да напасятъ голѣма парична щета на общината? Допущането на такъвъ редъ показва, че общинскиятъ съвѣтъ нѣма присърце интереситѣ на общината. 5) Ходенето миналата година на кмета Станчевъ и общинския съвѣтникъ Славчевъ въ Цариградъ, направено по пѣлемонция отъ общинския съвѣтъ, за да намѣрятъ и снабдятъ общината съ документи по повдигнатия процесъ отъ държавата противъ общината за правособственостъ на градския домъ, е натрупало общината съ излишни разноси, защото можеше да стане чрѣзъ Министерството на Външнитѣ Работи и Изповѣданията и нашето дипломатическо агентство въ Цариградъ. Общинскиятъ Съвѣтъ не се е съобразилъ съ окръжнитѣ на Министерството на Външнитѣ Работи, № № 3.179/94, 4.083/901 г. Вънъ отъ това, но и рѣшението за командировката не е одобрено отъ министерството съ прѣдписание отъ 12 юлий 1901 г. № 4.239“.

Относително оплакването за неспазване градския планъ, за неправилното раздаване на билети за строение — туй дѣйствиe на Търновския градски съвѣтъ е прѣдизвикало отъ страна на Министерството на Обществениѣ Сгради едно официално

съобщение до Министерството на Вътрешните Работи, въ което се описват тия случаи, дѣто Търновското градско-общинско управление, за да фаворизира нѣкои свои партизани, се е ръководило по два различни плана — единиятъ отъ 1881 г., другиятъ отъ 1894 г. и, съобразно съ приятелитѣ, на които е давало позволителни, водило се е по единия или другия планъ, както му уйдисва давало такива позволителни. Ако му е уйдисвало, позовавало се на плана отъ 1881 г., който е измѣненъ въ 1894 г. (Д. Марковъ: Досега не е ли имало оплакване? — Д. Петковъ: Има всѣки день оплаквания!) Отдавна тази прѣписка се води. Като описва това, Министерството на Обществениятъ Сгради моли Министерството на Вътрешните Работи да обърне внимание на всички градски общини, да се пазятъ строго утвърденитѣ градски планове и, като цитира този фактъ, казва: позволителнитѣ, дадени отъ Търновското градско общинско управление, сѣ съзнателно нарушение на закона за градоветѣ и наредбитѣ за благоустройството — съзнателно нарушение — и заключава, че, ако не се взематъ мѣрки, тия позволителни ще бждатъ отъ голѣма вреда на градоветѣ.

Най-сетнѣ, г-да, миналата година по молба на депутатитѣ отъ Търновския окръгъ, които бѣха въ Народното Събрание, азъ турихъ въ бюджета на Министерството на Търговията и Земледѣлието, което тогава управлявахъ, една сума за овоцни и черничевы разсадници, като на първо мѣсто имахъ прѣдъ видъ Търновския окръгъ, а главно центра Търново: Търново отдавна, още въ турско врѣме, се е славilo съ произвеждане на коприна; храненето на пашкули е служило на търновскитѣ жители за важенъ поминѣкъ. По тая причина прокарахъ прѣзъ Народното Събрание една сума за тая цѣль. Пратихме съобщение на Търновското общинско управление: колко пари отреждаме за тая цѣль и го молихме да опрѣдѣли мѣсто за разсадникъ. Пратихме инспектора по земледѣлието Гудевъ, който ходи на мѣстото и намѣри, че единственото възможно за тая цѣль мѣсто е „Вѣлянка“ при Търново, дѣто е станцията. Е добръ, г-да прѣдставители, това мѣсто е било дадено на приятели и фаворити на градския съвѣтъ за 5 години за 300 л. наемъ и въпрѣки двукратното писане отъ моя страна, като министъръ на Търговията и Земледѣлието, нищо не можѣ да стане за отварянето черничевъ разсадникъ. Първи пѣтъ писахъ едно писмо на октомврий 10, на което градскиятъ съвѣтъ благоволѣ да отговори едва слѣдъ мѣсець и половина. Втори пѣтъ писахъ на 17 ноемврий, обаче, и тогава ми отговориха, че не намиратъ за възможно да направятъ нѣкакъва спогодба съ наемателитѣ му, за да може да се даде мѣстото за тая цѣль. Писахъ на управителя. Той ми отговори, че не можатъ да уговори общинския съвѣтъ. Тази зла воля, която показаха, възмути доста гражданитѣ, понеже пееднократно ми заявявахъ, че Народното Събрание даде пари и се е искало само

мѣсто да се отстъпи, а общинаритѣ нехаѣтъ. Послѣднитѣ трѣбваше да екжсатъ условието, да дадатъ мѣстото, па макаръ да ги бѣха осѣдили наемателитѣ, понеже тѣ цѣха да платятъ не повече отъ 300—400 л. А що е това за Търново, когато общинскитѣ съвѣти въ Панагюрище, Кюстендилъ, Видинъ, Ловечъ, Павликени направиха много по-голѣми жертви, за да могатъ да иматъ овоцарски и други разсадници.

Туй кметство, най-послѣ, както е извѣстно, принадлежи на една извѣстна партия. (Д. Петковъ: Тамъ е най-важната работа!) Разбира се, трѣбва да кажемъ всичко! Азъ стѣхъ билъ кандидатъ за народенъ прѣдставител по изборитѣ и знаѣ какви мѣнотии сѣ правени отъ кметството на всички други групи по изборитѣ. (Д. Петковъ: Не се оплакайте тогазъ!) По врѣме на изборитѣ, въ февруарий т. г., г. Сарафовъ бѣше Министъръ на Вътрешните Работи и той ще ви каже, че служащитѣ на градския съвѣтъ въ Търново попрѣчиха на нашитѣ приятели да гласоподаватъ. Тѣ се отнесоха до министра и съ бързи разпореждания едва можѣ да се очисти мѣстото, за да могатъ да гласоподаватъ нашитѣ приятели. Така или иначе, понеже сега прѣдстоятъ избори, азъ разтурихъ кметството още и затуй, като турихъ една тричленна комисия, състояща отъ хора безпристрастни, да гарантирамъ свободата на изборитѣ. Освѣтъ единъ неинъ членъ, който отдавна е обявенъ за нашъ партизанинъ, прѣдседател на комисията е Евстатий Мартиновъ, единъ почтенъ гражданинъ...

Д-ръ Н. Генадиевъ: Най-безобразнитѣ сѣдмъ, който е съществувалъ въ България!

Прѣдседателствующъ Д. К. Поповъ: Моля Ви се, г-нѣ Генадиевъ!

Д-ръ Н. Генадиевъ: Зарадъ отжестяващи хора не съмъ си позволявалъ да говоря, но за него ви казвамъ смѣло, че той е такъвъ. Г-нѣ Мартиновъ бѣше, който ходѣше да прѣсрѣща г. Пешева по шосетата и да го увѣрива, че е най-върлиятъ радославистъ. Едно врѣме е билъ фанатикъ-народникъ, а пѣкъ, стамболистъ колкото е билъ, то е чудо! (Смѣхъ.)

М. Такевъ: Това показва, че е безхарактеренъ човѣкъ.

А. Людскановъ: Толкозъ по-добръ за васъ: Турли сме човѣкъ вашъ, който ще ви помага. Вънъ отъ това, ние сме турли въ тричленната комисия и единъ каравелистъ, умѣренъ демократъ, Николай Георгиевъ. Съ туй желаемъ да дадемъ възможностъ на Търновци да си избератъ когото искатъ. Ако г. Мартиновъ е билъ такъвъ, какъвто го прѣдставлява г. Генадиевъ — чудо стамболовистъ, — толкозъ по-добръ за тѣхъ; при това той е човѣкъ, който е билъ почти 20-годишенъ чиновникъ по правосѣдието и въ никой случай нѣма да погази

закона; може и да има връзки и с народници, и с стамболисти, това дава гаранция, че нѣма да помага намъ. (Д-ръ Н. Геннадиевъ: Той ще си спомни за тия връзки, когато паднете отъ властъ!) Другиятъ е младъ човѣкъ, свършилъ въ Европа, незамѣсенъ въ никаква партизанска борба, но стичува повече на демократитѣ. Туй е тричленната комисия, която съмъ назначилъ! Повтарямъ, турихме тази тричленна комисия за да дадемъ възможностъ на Търновци да се произнесатъ свободно. Досега, признавамъ, че Търново се считаше като едно кале на приятелитѣ на г. Петкова, (Д. Петковъ: Пакъ ще бжде.) но нека го зематъ съ убѣждение и свобода. И азъ съмъ първиятъ, който ще ви сваля шапка, защото азъ не желая да казватъ хората, че при наше управление сѣ станали насилия. Ако има оплаквания, азъ ще бжда първиятъ, и обѣщавамъ, че ще взема всички мѣрки за да ги отстраня. И така, вие виждате, г-да народни прѣдставители, съображенията и основанията, по които съмъ разтурилъ Търновското кметство.

Иде послѣдното кметство, въ Варна, за което, както ви казахъ, има запитване отъ г. г. Геннадиева и Мирски. Тамъ работата е още по-проста и нѣмаше нужда отъ такава дълга интерпелация отъ страна на г. Мирски; работата е още по-ясна и може да се прѣдстави съ двѣ думи. Досегапшиятъ кметъ, самъ г. Мирски снощи го каза, не е нашъ партизанинъ. Г-нъ Руси Матѣвъ е отъ друга партия — казватъ, приятел и роднина на генералъ Петрова. Както го каза г. Мирски, напослѣдъкъ за кметъ билъ избранъ нашъ партизанинъ, когато сѣ бламирали Матѣва. Но тѣ не сѣ го бламирали, а ще ви кажа какво е станало. Всичкото това макаръ и да бѣше въ наша изгода, да имаме нашъ партизанинъ за кметъ на Варна, азъ го разтурихъ, защото не можехъ да го не разтуря и по фактическото положение на работата, па и за самия интересъ на гр. Варна. Какво се е случило тамъ? Варненскиятъ градско-общински съвѣтъ състои отъ 16 души, както всички съвѣти, които иматъ повече отъ извѣстно число жители. Отъ този съвѣтъ единъ отъ членоветѣ му, г. Мирски, засѣдава въ София, а другиятъ, Бакърджиевъ, постоянно отсъствува отъ Варна. Напослѣдъкъ, работата дошла до скарване и градскиятъ съвѣтъ не е могълъ да засѣдава повече, понеже шестима сѣ дали оставката, а г. г. Мирски и Бакърджиевъ сѣ отсъствували. Мога да ви кажа, че, волею или неволею, г. Мирски направи една грѣшка вчера, като каза, че бламирането станало съ деветъ души. Азъ имамъ положителни данни, че осемъ души е имало тамъ, а осемъ души не могатъ да засѣдаватъ, а не и да бламиратъ, тѣ нищо не могатъ да правятъ. Отъ 16-тъ члена на общината трѣбва да спаднемъ: г. Мирски, който е тукъ — оставатъ 15 души, и г. Бакърджиевъ, който отсъствува — оставатъ 14. Бламацията е станала на 1-й—3-й; шестъ души сѣ дали оставка. Ето имъ и подписитѣ. Шестъ отъ 14 оставатъ осемъ. Осемъ сѣ половината на 16.

А осемъ отъ 16, моля ви се, могатъ ли при нашитѣ закони да засѣдаватъ и да правятъ нѣщо? Не могатъ. Какво се е случило обаче? При всичко че не могатъ да засѣдаватъ, тѣ сѣ направили незаконни работи, които никое правителство не може да търпи, па билъ избраниятъ новъ кметъ, Бакърджиевъ, нашъ приятелъ. Послѣдниятъ дохожда тукъ да ходатайствува, но азъ му казахъ, че незаконни работи не мога да търпя. А ето какво сѣ направило. Руси Матѣвъ, доколкото азъ зная, въ послѣднитѣ дни на юний е билъ малко перапноженъ и не е отивалъ вѣроятно за това, а може би и за други причини, въ канцеларията на градския съвѣтъ, защото, както ще видите, тѣ сѣ били скарани и не било възможно да засѣдаватъ наедно, така че Матѣвъ не е ходилъ нѣкой денъ и другъ въ градския съвѣтъ. Отваря се юлската сесия и се събиратъ тия приятели. Помощникътъ Загоровъ, единъ човѣкъ дѣленъ, енергиченъ, но, трѣбва да се признае, краенъ и буенъ партизанинъ, който подиръ падането на Стамболова отправи извѣстната дрѣзка телеграма на Държавния Глава, за което го съдиха и затвориха, той си взималъ правото да отвори сесията въ отсъствието на кмета и да го, не бламира, ами да го отстрани. Ето ви писмото, ето ви резолюцията. Но прѣди да отстрани кмета какво прави? Въ Варна, както навсѣкждѣ, има секретаръ, економъ и други служаци при градския съвѣтъ. Взима прѣди всичко и отчислява секретаря и назначава на мѣстото му нѣкой си бившъ лѣсничей Овчаровъ; отчислява економа и назначава намѣсто него санитарния агентъ Стойчевъ и съобщава на кмета, че ние уволнихме секретаря и економъ и назначихме еди-кой си, като прибавя: „а Васъ Ви молимъ да благоволите и се явите още сега въ засѣданието, което е открито въ залата отъ мене“ и пр. Значи, прѣди всичко, позволили сѣ си да уволняватъ служащитѣ, което не е тѣхно право. Споредъ чл. 55, ал. 11 и забѣлѣжката къмъ нея, само кметътъ има право да уволнява и назначава тия служаци, а съвѣтътъ не може. Съвѣтътъ взима постановление за назначаване и уволняване на другитѣ чиновници, като инженеръ и пр.; но секретарятъ и економътъ, изрично е казано въ члена, се назначаватъ и уволняватъ само отъ кмета. Значи, тия господа 8 души въ незаконенъ съставъ сѣ си позволили да уволняватъ чиновници, като сѣ влѣзли въ правата на кмета. Кметътъ се явява на другия денъ — той не се явилъ сѣция денъ на тази покана, така написана. Явява се и уволнява назначенитѣ отъ Загорова и другаритѣ му чиновници и възстановява старитѣ. Раздоритѣ продължаватъ. Тогава какво става? Взикатъ осемтѣ души пакъ въ незаконенъ съставъ се събиратъ и отстраняватъ кмета. Г-да народни прѣдставители! Вие знаете по закона за градскитѣ общини, даже и да си даде оставката единъ кметъ, даже да бжде уволненъ, даже да бжде бламиранъ, той е длъженъ да засѣдава дотогазъ и да изпълнява службата си, докато не послѣдва за това указъ Княжески, понеже

той е чиновникъ назначаванъ и уволняванъ съ Княжески указъ. Ето защо, това, за което г. Такевъ напърѣдъ пита, че нѣкои стражари отивали насилъ да уволняватъ кметоветъ, не е истина. Азъ не допущамъ това, защото селскитъ общински кметове се уволняватъ отъ Министра на Вътрѣшнитъ Работи съ заповѣдъ, а градскитъ се назначаватъ и уволняватъ съ Княжески указъ. И законътъ изрично казва, че, докато кметътъ не бѣде уволненъ или отстраненъ отъ администрацията, той е длъженъ да изпълнява длъжноститъ си. (М. Такевъ: Ако обичате да Ви спомня. Въ селото Даутларе единъ джандаринъ изпѣди кмета.) Ще се върна и върху това. И така, Загоровъ и седемътъ негови другари се събиратъ и постановяватъ да отстранятъ кмета Руси Матѣевъ и избиратъ Бакърджиева, а послѣдниятъ го нѣма въ Варна, поради което назначаватъ врѣменно г. Загорова да управлява. Съобщаватъ това на кмета и на управителя. Пита се, който и да бѣше на мое мѣсто, какво трѣбваше да направи? Туй, което направихъ и азъ. Най-напърѣдъ 8 души не могатъ да засѣдаватъ, тѣхнитъ рѣшения сѣ незаконни; второ, тѣ не могатъ да уволняватъ и назначаватъ извѣстни чиновници; па и да можеха, посмѣшице е въ крайморския прѣвъ нашъ градъ днесъ да се назначаватъ едни, а утрѣ други. Това игра ли е? Трето, не могатъ да отстраняватъ кмета, могатъ само да го бламиратъ и то когато сѣ въ нужното число и трѣбва да съобщаватъ за това на министра по канала и, когато излѣзе указътъ, тогава само прѣстава дотогавашниятъ да бѣде кметъ, а докато не е излѣзълъ указътъ, никой не може да бутне кмета. А тѣ сѣ го отстранили — абстрахиратъ личността и казватъ: ние управляваме. Какво направихъ азъ? Вземахъ една метла и изметохъ и единтъ, и другитъ; турихъ една тричленна комисия не отъ крайни партизани: съ прѣдседателъ г. Кърджиевъ, братъ на нашия прѣдседателъ тукъ, 18—20 годишенъ чиновникъ по правосѣдието, знающъ законитъ, не е крайно партизанинъ; турихъ му помощници отъ другитъ групи: единъ либералъ и единъ отъ менпешвата, отъ гърцитъ. Както виждате, давамъ възможностъ на Варненскитъ избиратели да си избератъ когото искатъ и то по единъ законенъ и свободенъ начинъ, когато нѣмаше гаранция, ако да бѣхъ потвърдилъ кметството избрано отъ Загорова; понеже г. Бакърджиевъ постоянно отсъствуваше, то г. Загоровъ, дѣйствителниятъ кметъ, съ своето крайно партизанство щѣше да даде възможностъ на Варненскитъ граждани да си упражнятъ свободно избирателното право. Виждате, прочее, че азъ бѣхъ въ невъзможностъ да утвърдя г. Бакърджиева или да държа настоящия градски съвѣтъ повече, безъ да говори, че въ касата му е нѣмало даже пари за кибритъ, както казваше г. Драгулевъ. Отъ формална страна имаше това безизходно положение, 8 души срѣщу 8 не могатъ да засѣдаватъ. Изчистихъ всички и турихъ тричленна комисия. Който и да бѣше на мое мѣсто, не можеше друго да направи.

Д. Филовъ: Отъ кога датиратъ раздоритъ?

Министъръ А. Людскановъ: Не знамъ. Ето оставките имъ. Заклучавамъ: принудиха ме да взема тази мѣрка. Шестъ души си даватъ оставката, оставатъ 10, други двама отсъствуватъ, оставатъ 8.

Д. Филовъ: И по-напърѣдъ сѣ си дали оставката и тогава Вие сте попълнили състава съ слѣдующитъ по реда.

Министъръ А. Людскановъ: Не знамъ.

Министъръ М. Сарафовъ: Вие искахте да направя такова нѣщо, но азъ се не съгласихъ.

Д. Филовъ: Сега за другата листа.

Д-ръ Н. Геннадиевъ: (Отъ трибуната.) Г-да народни прѣдставители! Азъ дѣйствително дадохъ обѣщание на г. Министра на Вътрѣшнитъ Работи да говоря извъредно кратко; и при всичко че трѣбва отговорътъ ми да засегне поне онуй отъ въпроса, което се третира тукъ, пакъ ще направя всичко, за да бѣде той въ най-тѣсни рамки.

Прѣди всичко, сравненията, които се правятъ съ другитъ държави, не всѣкога биватъ сполучливи. Вие чухте, че въ республиканска Франция префектътъ е уволнилъ кмета въ града Махонъ; туй нѣщо се случва и въ други градове на Франция, защото тамъ законътъ за общинитъ дава право на администрацията да уволнява кметоветъ. То не е разтурване на общинския съвѣтъ, общинскиятъ съвѣтъ си остава, но понеже правителството утвърждава кметоветъ, при извѣстни закононарушения — и тѣ въ Франция, естествено, като една уредена страна, констатира се редовно — може префектътъ да отстрани кмета, сѣщиятъ общински съвѣтъ ще си избере другъ кметъ, което ще стане и въ Махонъ. А туй, което става у насъ, е съвършено друго: отстранява се единъ общински съвѣтъ и на негово мѣсто докарватъ една комисия, и вие, които живѣте въ България, знаете какъ се назначаватъ тия комисии. Азъ не съмъ отъ поклонницитъ на закона за общинитъ, който владѣе у насъ, защото моето дълбоко убѣждение е, че ако градскитъ общини и даже селскитъ сѣ потънали въ дългове, ако сѣ дезорганизираны, ако въ нѣкои градове и села има анархия, това се дължи най-много на закона за общинитъ, и този законъ непрѣмънно трѣбва да се измѣни и да стане съобразенъ съ нашитъ нрави и условия, при които живѣемъ. Но този въпросъ е отдѣленъ, върху който не трѣбва да се простирамъ. И ако е вѣрно, че г. Министърътъ на Вътрѣшнитъ Работи ще внесе въ идущата сесия единъ законопроектъ, който да уреди този въпросъ — (Министъръ А. Людскановъ: Ако мога въ идущата сесия.) ако е възможно, — и ако е вѣрно туй нѣщо, азъ бихъ го помолилъ... (Г-нь П. Драгулевъ нѣщо възразява.) Г-нь Драгулевъ! Ще имате ли добрината да ме изслушате да ви кажа двѣ думи? — Ако е вѣрно,

казвамъ, туй нѣщо, азъ бихъ помолилъ г. министра, да обърне внимание не само на туй, което се говори, безъ да се разбира понѣкога общинското самоуправление, но да обърне внимание на всички условия, които сж необходими, за да могатъ да се спазятъ материалнитѣ интереси на общинитѣ и за да може тамъ да нѣма развалена полиция; общинската полиция да не бжде въ ржцѣтъ на развалени хора, а да пази дѣйствително реда и тишината. Повтарямъ, по този въпросъ нѣма да се спирамъ.

Азъ запитахъ г. министра, защо е разтурилъ нѣколко градски общински съвѣта, на три градски общини. И отговора му днесъ го чухте. Най-силна е мотивировката на г. министра, когато се касае до Варненския общински съвѣтъ, защото трѣбва да признае, че градскитѣ съвѣтници, влѣзли въ спорове, не сж знаели какво да вършатъ и за своитѣ частни дертове, може би, сж забравили градскитѣ работи. Но и тамъ, дѣто е силна мотивировката на г. министра, разтурването на общинитѣ е станало противозаконно. Чл. 34 отъ закона за градскитѣ общини гласи, че когато цѣлиятъ съставъ на нѣкой общински съвѣтъ би прѣстѣпилъ тежко своитѣ обязанности прѣдъ законитѣ, или чрѣзъ лошо и немарливо управление би турилъ въ опасностъ интереситѣ на общината, той се разтуря по мотивирано постановление отъ надлежната постоянна комисия, ако се утвърди отъ Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи. Азъ чухъ прѣди нѣколко дена г. Министърътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи да говори тукъ, когато му се отправи едно питане за разтурването на една селска община, да даде този типиченъ отговоръ: законътъ ми дава право и азъ разтурихъ общината. Мисля, че това не е право. Законътъ не дава право на министра да разтурва общинитѣ, а палата му длѣжностъ, но кога? Щомъ това е длѣжностъ, тя ще се изпълни щомъ сж на лице условията прѣдвидени въ закона, именно въ чл. 34 отъ закона: когато цѣлиятъ съставъ на единъ общински съвѣтъ би нарушилъ тежко законитѣ на страната или пѣкъ съ своето лошо и немарливо управление би поставилъ въ опасностъ интереситѣ на общината. Само при тия два случая може и длѣженъ е министърътъ да разтури съвѣта и, независимо отъ това, трѣбва да има едно мотивирано постановление на постоянната комисия. Тукъ ни се говори за частно мнѣние, за особеното мнѣние на окръжния управителъ. Азъ мисля, че на туй нѣщо никой, който и да е отъ васъ, не би погледналъ сериозно. Азъ мисля, че самъ г. Министърътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи особено голѣмо внимание не обърща на тия частни мнѣния и особено на мнѣнията на окръжнитѣ управители. И тѣхната стойностъ въ никой случай не може да бжде по-голѣма отъ оная на мнѣнието на постояннитѣ комисии. Останалитѣ двама членове, ако сж партизани, могатъ да вървятъ единиятъ на една страна, другиятъ може да върви пристрасно на друга страна. Но ако тълкуванието на закона може да бжде таково, щото и особенитѣ мнѣния на окръжнитѣ управители да могатъ да се

взематъ въ съображение, то колкото се касае за едното отъ другитѣ двѣ условия, непрѣмѣнно трѣбва да бжде на лице, или пѣкъ цѣлиятъ съставъ на общинския съвѣтъ трѣбва много тежко да е нарушилъ закона, или съ своята немарливостъ и лошо управление е поставилъ въ опасностъ интереситѣ на общината. За коя община не се казва туй нѣщо и главно за коя община не се доказва. Сега, безсѣмѣнно, г. министърътъ самъ е тълкувалъ, при извѣстни условия, дали има нарушение. Но азъ мисля, че и ние сме въ състояние да разберемъ туй нѣщо и бихме могли да се произнесемъ, ако вземемъ въ съображение мотивитѣ на г. Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи, че голѣма опасностъ било за Кюстендилската, било за Търновската или Варненската общини не е имало. За Варна, напр., тамъ друго е насилието. Г-нъ министърътъ на нѣколко пѣти казва, че 6 души си дали оставката, двама не се явяватъ, единиятъ билъ въ София, другиятъ въ контората си, и 8 души, незаконно число, засѣдаватъ и рѣшаватъ важни въпроси — отстраняватъ кмета. Ако рѣшенията на осемтъ души съвѣтници сж незаконни, нѣма да се утвърдятъ отъ администрацията и, слѣдователно, никакво дѣйствие нѣма да произведатъ. Но не е вѣрно, че сж незаконни рѣшенията на осемтъ души съвѣтници. Това е погрѣшенъ възгледъ, защото въ чл. 45 отъ закона за градскитѣ общини е казано, че „свѣтѣтъ не може да рѣшава нищо, ако не присѣдствуватъ на засѣданието повече отъ половината на членоветѣ му“. Вѣроятно, тази половина отъ чл. 45 е ималъ прѣдъ видъ г. Министърътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи. Но сжщиятъ този членъ по-послѣ казва: „ако слѣдъ първата покана членоветѣ не се събератъ въ изискваното число, повикватъ се повторно, и този пѣкъ, колкото души и да дойдатъ на засѣданието, рѣшаватъ окончателно поставенитѣ на дневенъ редъ въпроси“. Значи, и двама души да засѣдаватъ, пакъ законно засѣдаватъ при втора покана. (Министъръ М. Сарафовъ: Това е прѣсилено тълкувание. Ако не се отказватъ, ако ги има на лице!) Моля Ви се! Трѣбва да се явятъ на лице. Но ако при повторна покана не се явятъ, и двама души, и 5 души да се явятъ, законно ще засѣдаватъ. Въ този случай какъ е? 6 души не желаятъ да се явятъ, защото си били дали оставката. (Министъръ М. Сарафовъ: Азъ не бихъ го тѣй тълкувалъ!) Но ако има нѣкакви скропули, които да спиратъ администрацията, имаше срѣдство за да има законенъ съставъ. Но въ другъ членъ отъ закона за градскитѣ общини е казано, че ако нѣкой отъ членоветѣ на общинския съвѣтъ си подаде оставката — щомъ тълкуванието на закона изисква да дадемъ таково заключение, че щомъ сж по-малко отъ половината, може да се приспособи тая мѣрка на закона, — ако нѣкой отъ членоветѣ си подаде оставката, ще се замѣсти отъ този, който е получилъ най-много гласове подиръ него. 6 души си подали оставката; нѣмаше освѣтъ да се замѣнятъ съ другитѣ 6, които идатъ подиръ тѣхъ. (Г. Па-

саровъ: Нѣма такива!) Нѣма такова ограничение. (Министъръ М. Сарафовъ: Ако бихте се намирали Вие на туй мѣсто, не знамъ дали бихте направили така, ако първитѣ сж избрани съ по 5.000 гласа, другитѣ, които ще ги замѣстятъ, съ по съ 100 гласа.) Прѣди всичко, азъ не бихъ желалъ да се намѣря на това мѣсто, но, ако бихъ се намѣрилъ на туй мѣсто, бихъ намѣрилъ мѣрки, безъ да прѣстѣпямъ закона. Мисля, че не е твърдѣ трудно. И въ всѣки случай, за да разтурямъ общинския съвѣтъ, нѣмаше да дира извинение въ туй обстоятелство, че 6 души отъ съвѣтниците си дали оставките и двама не присѣтствували, защото единиятъ билъ въ София, а другиятъ — въ контората си.

Общахъ се да бжда кратъкъ и затова ще прѣскача за Варненския общински съвѣтъ, за да не бжда дълъгъ. Сега да дойдемъ до Търновския.

Има работи, които сж станали и които биятъ злѣ въ очи, както ги разправи г. Министърътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи. Нѣколко души граждани, 180 души, сж подписали едно заявление противъ общинския съвѣтъ въ Търново. Кръстю Станчевъ, кметътъ, и другаритѣ му сж избрани, мисля, съ около 2.000 гласа. И колко души даватъ заявление противъ тѣхъ? 180 души подаватъ заявление. Но съ това доказва ли се за вѣрно твърдението, че гражданитѣ сж възнегодували? Безсъмѣнно е, че сж възнегодували само нѣколко души партизани. И даже, ако щете, мога да ви кажа конфедициално, че и тѣ, и половината отъ вапитѣ съпартизани, не могатъ да се съгласятъ, защото половината сж за, половината противъ. И затова тѣ сж били принудени да прибѣгнатъ къмъ вапия честенъ бившъ независимъ магистратъ г. Мариновъ. Та въ Търново това става, че общинскитѣ съвѣтници сж избрани съ повече отъ 2.000 гласа и 180 души се оплакватъ противъ тѣхъ, и това е доста знаменателно. Но, подирѣ, постоянната комисия, която принадлежи на една партия, се е произнесла за неразтурянето на общинския съвѣтъ. Г-нъ окръжниятъ управителъ — добъръ администраторъ, който не е отъ властующата партия, който впрочемъ не е и отъ никоя партия, човѣкъ не само опитенъ, но и човѣкъ умѣющъ, който, когато иска да намѣри мотиви за разтурянето на общинския съвѣтъ, ще ги намѣри, и то толкова силни, колкото би могълъ да ги намѣри и за неразтурянето на съвѣта, — окръжниятъ управителъ, казвамъ, е останалъ при особено мнѣние и той излага нѣкои голѣми нередовности. Тѣй напр., дѣдото, бабалжкѣтъ на кмета, Кръстю Станчевъ, си е поправилъ кжцата и туй е станало въпрѣки закона за общинитѣ. Съ това единъ общински съвѣтъ цѣлъ не е нарушилъ тежко своитѣ обязанности, които му възлага законътъ, нито е поставилъ интереситѣ на общината въ опасностъ. Ако кметътъ е нарушилъ закона, отговоренъ е само кметътъ, а не сж виновни и другитѣ общински съвѣтници. Независимо отъ това, има цѣлъ арсеналъ отъ закони, които да дойдатъ на помощъ на пра-

вителството, за да не допуца да ставатъ такива незаконности. Азъ съмъ увѣренъ — не зная коя дата е станало това, но прѣдполагамъ че това пѣщо е станало една недѣля прѣди разтурянето на общината, а прѣди година-двѣ по-рано отъ разтурянето на общинския съвѣтъ... (Министъръ А. Людскановъ: Сега си поправилъ кжцата.) Толкова по-добъръ и толкова по-злѣ за администрацията. Ами че администрацията хърка ли начело на окръжния управителъ, та да не направи нищо? Нали тамъ има толкова стражари; ще дойдатъ и ще спратъ, като трѣбва да се спази законътъ. Какъ стана въ Пловдивъ прѣдъ монтѣ очи? Ама ще каже: нѣма да сира, защото имамъ разрѣшение отъ кмета. Добъръ. Ще телеграфирамъ на министра въ София и министърътъ ще спре постройката на кжцата, и по такъвъ начинъ неудобството се отстранява. Имало два плана: единиятъ отъ 1881 г., а другиятъ отъ 1894 г., и се прилагали споредъ лицето, което искало да строи кжца. (Д. Марковъ: Много сериозенъ мотивъ е този за разтурянето!) Азъ мисля, че би трѣбвало малко по-конкретни факти да се посочатъ, защото ако се водимъ отъ туй начало, че сега, въ деня когато се разтурватъ общинскитѣ съвѣти, интереситѣ на общинитѣ се поставятъ въ опасностъ, такива факти не могатъ да иматъ никакво влияние. Ако плановетѣ сж отъ 1881 и 1894 г. и се приспособяватъ различно, споредъ хората, сигурно туй приспособление трѣбва да трае отъ 1894 г. пасамъ и не е пѣщо ново.

Една гора се била изсѣкла и се давало 5 л. на декаръ, когато, споредъ окръжния управителъ, повече би могло да се вземе. Азъ не допуцамъ, че въ Търново могатъ да ставатъ такива работи. Менѣ ми се вижда толкова дребнава аргументацията на окръжния управителъ, щото принуденъ съмъ да вѣрвамъ, че не е могълъ да намѣри по-сериозни мотиви.

Послѣ, най-тежкитѣ прѣстѣпления на общинския съвѣтъ сж двѣ. Първото е, че данѣкътъ „серги-парасъ“ не го събиралъ бирникътъ, както би трѣбвало, споредъ разбирането на г. Горбанова, а го събирали градскитѣ агенти, и не се е отдавалъ на прѣдприемачъ, а самата община го прибирала. Ако туй нѣщо е вѣрно, азъ бихъ желалъ да зная: защо г. Горбановъ, въ битността си на окръженъ управителъ въ Пловдивъ, допусна да се въведе сжщиятъ данѣкъ и да се събира не отъ бирника, а отъ градскитѣ агенти? Окръженъ управителъ бѣше пакъ г. Горбановъ. И до днешенъ день туй става въ Пловдивъ. И ако това е много тежко нарушение, защо министерството не разтури и Пловдивския общински съвѣтъ? Защото не е важно нѣщо, не е никаква нередовностъ; защото такъвъ данѣкъ нѣма защо да се отдава на прѣдприемачъ; защото ще бждатъ много повече неудобствата, отколкото удобствата; защото бирникътъ не е въ състояние въ пазаренъ день да ходи да събира серги-парасъ, а туй пѣщо трѣбва да го направятъ непрѣмѣнно градскитѣ агенти, само че тѣ събиратъ този да-

нѣкъ срѣщу квитанции. Г-нъ министърътъ трѣбваше да разтури и този общински съвѣтъ, ако имаше сериозни причини да мисли, че тукъ има да ставатъ злоупотрѣбления.

Сега идва най-важното нѣщо. Общинскиятъ съвѣтъ е допусналъ, щото за приходи по-малки отъ 5 л. да се държи специална книга и ако за приходи по-малки отъ 5 л. се държи една специална книга, а не се вписватъ тѣ въ общата книга за приходи на общината, нищо не ни гарантира и кое може да ни докаже, че тукъ нѣма злоупотрѣбления. Само затова, защото г. Петъръ Горбановъ отъ Елена прѣдполага, че може да има злоупотрѣбления, не се разтурятъ общински съвѣти въ България, а трѣбва да се докаже, че наистина има злоупотрѣбления и още повече да се докаже, че тѣ поставятъ интереситѣ на общината въ опасностъ. Тогава само може да се разтури единъ общински съвѣтъ. А да се твърди, защото Петъръ Горбановъ не се падѣва, че може да нѣма злоупотрѣбления, и затуй се рѣшиха разтурянията на общинитѣ, мисли, че ако бѣше само този мотивъ, г. министърътъ едва ли може да го извади наявѣ. Това не е сериозенъ мотивъ.

Питамъ се подиръ всички тия твърдѣ кратки бѣлѣжки: кое е онова, което ви убѣждава, че Търновскиятъ градско-общински съвѣтъ е нарушилъ тежко своитѣ обязанности прѣдъ закона, или че е поставилъ интереситѣ на общината въ опасностъ? И дали г. министърътъ е изпълнилъ своята длъжностъ, дали е изпълнилъ закона, дали е ималъ основания да го разтури, или го е разтурилъ противозаконно? Този въпросъ ще го разрѣшите вие и не се съмнявамъ въ каква смисълъ ще го разрѣшите.

Но позволѣте на свършѣкъ да кажа нѣколко думи за Кюстендилския градско-общински съвѣтъ. Тамъ работата е още по-оригинална. Г-нъ министърътъ ви цитира 10 и повече отъ 16-тѣ оплаквания на кюстендилски граждани, въ които се излагатъ разни передовности. Тѣй напр., първото оплакване г. министърътъ ви каза — и не зная дали е основателно, — първото оплакване е, че има единъ голѣмъ персоналъ. Г-нъ министърътъ най-добрѣ трѣбваше да знае какви сѣ даннитѣ, какви сѣ цифритѣ, защото г. министърътъ има на разположение бюджетитѣ отъ тази година, отъ миналата година и отъ по-миналата година и защото той има на рѣцѣ объясненията, които е далъ общинскиятъ съвѣтъ. Обвинява се общинскиятъ съвѣтъ, че ималъ голѣмъ персоналъ, несъобразенъ съ неговитѣ нужди и срѣдства. Обясненията на общинския съвѣтъ сѣ: „Персоналътъ въ общинското управление не само че не е увеличаванъ, а, напротивъ, значително е намаленъ. Така напр., прѣзъ 1898 г. е прѣвиденъ въ общинския бюджетъ за персоналъ 69.610 л., а прѣзъ настоящата 1902 г. — 52.440 л.“ Не чета понататѣкъ, защото туй е излишно и защото виждате нѣколко души, които се оплакватъ, че имало голѣмъ персоналъ, но нѣматъ никакви основания.

Нѣкакви дърва за 340 л. И тукъ има подробни обяснения и общинскиятъ съвѣтъ се оправдава и отхвърля отъ себе си клеветата. Нѣма да ви отегчавамъ, за да ви цитирамъ туй нѣщо, защото мисля, че г. министърътъ знае тия обяснения и мисля, че щѣше да бѣде по-справедливо да спомене нѣщо и заради това.

Имало музика. Кюстендилскиятъ общински съвѣтъ си е позволилъ — съжалявамъ, че не е тукъ г. Самоковлийски, той щѣше да ни освѣтли — да има музика, а нѣкъ нѣмалъ пожарна команда. (Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: Отиватъ да свирятъ, а кагато има пожаръ, не отиватъ!) Тѣй! Това нѣщо ме уплаши. Още единъ пътъ такиви опасни приказки да не говорите тукъ въ Камарата! Оплакването е, че имало музика, а нѣмало пожарна команда. Обясненията говорятъ, че пожарна команда и музика е сѣ едно. (Министъръ П. Абрашевъ: Тя е музикално-пожарна команда!) Да, музикално пожарна команда. (Смѣхъ.) Направили едно нѣщо, за което не сѣ били длъжни, но за което могатъ да бѣдатъ похвалени. Г-нъ Министърътъ на Просвѣщеніето тукъ ми казва, че въ Европа тѣй било. На Ваша милостъ, дѣто Ви не зная името — не желая за Кюстендилъ да влизамъ въ подробности — но ще Ви кажа, ние ще вземемъ юрнекъ отъ нѣкои малоазийски градове. Но забѣлѣжете, че ако бѣше вѣрно, че въ това врѣме, когато имало пожаръ, свирила музиката и не е могло да се намѣри пожарна команда, това може да бѣде единъ единичѣкъ случай. Това много пжти ли е ставало? (Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: Ще коштува много скъпо.) Ще коштува. Вие прѣдполагате. Азъ досега не знаехъ, че по такива съображения, че по такива основания може да се разтури единъ общински съвѣтъ. Много Ви благодаря, забѣлѣжката Ви е много назидателна. И азъ се надѣвамъ, че г. Министърътъ на Внѣшнитѣ Работи въ бѣдѣще ще контролира тщателно, щото да не свири музика, когато има пожаръ. Щомъ свири музика когато има пожаръ, ще се разтури общината. (Д. Манчовъ: Нали каза, че ще бѣдешъ кратѣкъ?) Трѣбва да съмъ се увлѣкълъ и ето наруши се контрактътъ. (Веселостъ.)

Агентитѣ на общината служили за съставяне на актове. Ами за туй служатъ агентитѣ на общинитѣ! Повече врѣме въ туй употрѣбаватъ. Въ всички общини е тѣй, и въ София е тѣй.

Свидѣтелства за бѣдностъ сѣ издавали на хора, които имали голѣмъ имотъ. Може да става туй нѣщо и съ заблуждение. „Ако има такива случаи“ — въ обясненията е казано, — „бихме желали да ни се посочи единъ единичѣкъ фактъ; градскитѣ съвѣтници желаятъ да се оправдаятъ; но едно таквозъ обвинение, една таквазъ клевета, хвърлена на въздуха, не може да бѣде сериозна дотогазъ, докогато нѣма възможностъ да се провѣри туй нѣщо“.

Имало прощаване такси. Навсѣкѣдѣ има прощаване на такси и никому не е дошло на умъ да разтури общинскитѣ съвѣти за това!

Най-послѣ, служащитѣ въ общината били роднини и съпартизани на съвѣтницитѣ. За нещастие, трѣбва да е тъй, вѣрвамъ го, защото навсѣкждѣ въ България е тъй. Бѣдѣщото кметство, ако бѣде опозиционно, пакъ ще бѣде тъй, само че ще бѣде коалиционно, та повече ще се каратъ. Но ако бѣде правителствено, пакъ тъй ще бѣде и, за нещастие, пакъ ще се каратъ, защото всѣка махала ще иска да има повече чиновници и който е повече влиятеленъ, той ще настани повече чиновници въ общинското управление. Това е общъ нашъ порокъ на общинскитѣ управления и това доказва, че е лошъ законътъ за общинитѣ, но това ни най-малко не доказва, че Кюстендилскитѣ общински съвѣтъ е тежко прѣстѣпилъ своитѣ обязанности по законитѣ.

Това сж всичкитѣ обвинения, които се хвърлятъ на общинския съвѣтъ въ Кюстендилъ. Азъ ви казахъ кои сж обясненията, които сж дадени. Има единъ протоколъ съставенъ отъ постоянната комисиия. И понеже ви се прочете особното мнѣние, ще ви прочета и туй нѣщо. (Чете.) „Прочете се заявлението, подадено на 26 юний т. г., регистрирано подъ входящъ № 4.815, отъ нѣколко души жители, избиратели на гр. Кюстендилъ, съ което, като обвиняватъ въ лошо и немарливо управление сегашния общински съвѣтъ, съ което билъ турилъ въ опасностъ интереситѣ на общината имъ, молятъ разтурянето му съгласно чл. 34 отъ закона за градскитѣ общини. Комисията като има прѣдъ видъ, че подобно заявление е подавано и миналата година, въ което сж били изложени сжщитѣ мотиви, както и въ сегашното, и, провѣрени отъ тогавашния околийски началникъ, сж се оказали невѣрни, вслѣдствие на което ти съ протокола си отъ 28 май м. г. подъ № 47 се е изказала противъ разтурянето на сегашния градско-общински съвѣтъ, т. е. по нѣмане причини за това; отъ друга страна пъкъ, сега като има прѣдъ видъ обясненията, подадени отъ сегашното кметство, които оборватъ мотивитѣ на баламацията, които обяснения се тукъ прилагатъ, а най-главно като има прѣдъ видъ, че подиръ единъ мѣсець ще станатъ всеобщи избори за общински съвѣти въ Княжеството“ — и този аргументъ има своята тежестъ, — „когато ще могатъ и Кюстендилскитѣ граждани да избератъ за такива лица, въ които иматъ довѣрие, постанови: изказва мнѣние, заявлението, подадено отъ нѣколко души кюстендилски граждани за разтурянето на сегашния общински съвѣтъ, да се остави безъ послѣдствие“ — да се не разтуря.

Г-нъ окръжниятъ управителъ не е съгласенъ съ това нѣщо и казва: „Подписаниятъ Кюстендилски окръженъ управителъ, като имамъ прѣдъ видъ: 1) че мотивитѣ изложени въ настоящето заявление сж вѣрни“.... Историята е слѣдующата. Околийскиятъ началникъ отива въ кметството и, подиръ като е видѣлъ обясненията, призналъ е, споредъ както е изложено въ особеното заявление на общинскитѣ съвѣтници, призналъ е, че нищо

нѣма вѣрно въ заявлението за баламирането и че е недобросъвестно да се подава такова заявление. Но като отишълъ при окръжния управителъ, казалъ ли е друго, или му сж рѣкли да каже друго, но въ всѣки случай окръжниятъ управителъ казва: (Чете.) „Мотивитѣ изложени въ настоящето заявление сж вѣрни, основателни и достатѣчни, за да компрометиратъ прѣдъ обществото единъ общински съвѣтъ и да изгуби довѣрието на своитѣ избиратели.“ На туй нѣщо най-много напираше и г. Министърътъ на Вътрѣшнитѣ Работи. Азъ допускамъ за минута, че е компрометиранъ общинскиятъ съвѣтъ, но затова има избори подиръ единъ мѣсець когато Кюстендилскитѣ избиратели нѣма да избератъ сжщитѣ тия хора за съвѣтници. Защо вие бързате да разтуряте тоя общински съвѣтъ, въпрѣки закона и противъ закона? (П. Вжжаровъ: Наивенъ въпросъ!) Отговарямъ на този въпросъ. Азъ самъ ще обясня дали е наивенъ. Вие знаете, че азъ борчлия, поне въ тия работи, не оставамъ, Сегашниятъ градски съвѣтъ е билъ избранъ слѣдъ разтурянето на прѣдшествующия го само за три мѣсеца. Добрѣ. Но туй е станало на основание на единъ законъ. Отпослѣ е гласуванъ другъ законъ. Важенъ е мотивътъ, обаче, на г. Соколова: „тогава хората, като сж мислили, че ще станатъ избори слѣдъ три мѣсеца, не сж отишли на избора или сж гласували само 800 души — избранитѣ сж съ 800 гласа отъ 3.000 души избиратели“. Г-нъ Министърътъ на Вътрѣшнитѣ Работи може би да счита думата на г. Соколова за изходяща отъ III-та глава на Евангелието. Той можеше за една минута да разгърне дѣлото по изборитѣ и щѣше да се убѣди, че това нѣщо — за да си послужи съ типичното изражение на единъ почитаемъ прѣдставителъ, мисля, Самоковския, — че това нѣщо е „лъга“. Не съ 800, а съ повече отъ 1.400 гласа сж избрани. Ако бѣха съ 800 гласа избрани, нищо пакъ не значи. И въ София съ 2.000 гласа се избиратъ при едно население отъ 80.000 души. (С. Пипевъ: Съ 1.700!) Толкозъ повече подкрѣпя моята теза. Така щото, туй нѣщо е „лъга“; вѣрното е, че съ повече отъ 800 души сж избрани и туй може най-лесно да се провѣри отъ г. Министра на Вътрѣшнитѣ Работи, за да не му служи като мотивъ невѣренъ.

Сега третиятъ мотивъ: „Сегашниятъ общински съвѣтъ, както и повече отъ общинскитѣ служители не даватъ никаква гаранция, че ще спазятъ всички законни формалности, за да могатъ всички граждани, избиратели, да упражнятъ своето избирателно право“. Ако единъ опозиционенъ градско-общински съвѣтъ ималъ лошата воля да прави прѣчки на избирателитѣ и правителството не може да му дойде дооки — правителството, което има на разположението си сѣдилищата — сѣдилища не да служатъ на правителството, а за да пазятъ интереситѣ на гражданитѣ, — ако, казвамъ, правителството, което има на разположението си и сѣдилища, и администрация, се бои отъ единъ опозицио-

ненъ градски съвѣтъ, колко повече опозицията трѣбва да се бои отъ една врѣменна комисия, състояща се отъ партизани на правителството. Та искамъ да ви кажа, че не е основателно да се мисли, че ще може да повлияе на изхода на избора съ беззаконията си единъ опозиционенъ градски съвѣтъ. Но и да бѣше туй нѣщо вѣрно, ако искрено се мисли това нѣщо въ министерството, важното е, че нѣма законно основание да се разтуря градскиятъ съвѣтъ, защото условията, които се изискватъ въ чл. 34 отъ закона за градскиѣ общини, не сж на лице, слѣдователно, нарушенъ е законътъ, когато е разтуренъ този общински съвѣтъ.

Азъ съмъ принуденъ, при такова положение на работитѣ, да моля почитасмото Народно Събрание да гласува слѣдующия дневенъ редъ: „Народното Събрание...“ (С. Ицковъ: Съгласни!) Почитаемий колега! Вие не сте чули още дневния редъ. На 1886 г. г. Юрданъ Теодоровъ подкачилъ да говори и казалъ: „Чл. 2 отъ конституцията гласи“ — извикали му: „Лъжешъ!“. Г-нъ Поменовъ почналъ да чете чл. 2 — и нему „лъжешъ!“ Азъ не съмъ казалъ още какъвъ дневенъ редъ искамъ. Но отъ пачина, съ който се посрѣща намѣренieto ми да прѣдложѣ този дневенъ редъ, виждамъ, че общинското самоуправление е въ добри рѣцѣ и подиръ това засѣдание ще бѣде гарантирано повече отъ всѣкога. — Азъ съмъ принуденъ да прѣдложѣ слѣдующия дневенъ редъ: (Чете.) „Народното Събрание съжалява...“ (Отъ дѣсницата: А а а!) Знаемъ, че не съжалявате. „Народното Събрание съжалява, че г. Министерътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи е прибрзалъ въ надвечерieto на изборитѣ, безъ достатѣчни мотиви, да разтури общинскиятъ градски съвѣтъ въ Кюстендилъ, Търново и Варна — и минава на дневенъ редъ.“

Това нѣщо азъ съмъ положително увѣренъ, че нѣма да го гласувате, и азъ се чужда на ума си, когато съмъ седналъ въ единъ такъвъ злѣ избранъ моментъ да говоря за самоуправлението на общинитѣ, (Смѣхъ.) сега, когато се раздаватъ дневнитѣ пари на народнитѣ прѣдставители, да се третира такъвъ въпросъ! (Веселостъ.) Зная, че надлежното внимание нѣма да се обърне, и ако направихъ интерпелацията, направихъ я затова, защото въ програмата на партията, която управлява днесъ, на първо мѣсто стои „непожтността на общинското самоуправление. (В. Статковъ: Съ законъ ще уредимъ това!) И искахъ да ни докажа, че колкото и да иска г. Василъ Статковъ въ бждѣще да го урежда съ законъ, сегашнитѣ дѣйствия на правителството не сж такива, които сочатъ да се запази туй самоуправление. Съгласенъ съмъ съ васъ, че и миналитѣ правителства сж се увеличавали и разтуряли общински съвѣти, безъ достатѣчни мотиви, и ние ще ви кажемъ едно нѣщо, че приличаме на римскитѣ жреци при падането на Римската империя; ние сме седнали да се лъжемъ. Азъ ви говоря и ви убѣждавамъ, че това дѣйствие на г. министра е едно нарушение на законитѣ и

вие всички отъ врѣме на врѣме се смѣете, макаръ да признавате въ душата си, че нито единъ отъ тия мотиви на г. министра не е вѣренъ. Вие си спомняте за телеграмата, която получи г. Марковъ. Нѣколко души приятели отъ Бургазъ телеграфиратъ: за Ямболъ сме дали бламация, тя е въ рѣцѣтъ на г. министра, скоро тичайте, г-нъ Марковъ и г-нъ Шоповъ, да се разтури общината. Това сж единственитѣ мотиви. Азъ даже чухъ вчера благодушния и широкосърдечния г. Драгулевъ да вика: трѣбва да допуснемъ, че се увеличаваме и се самохищотизираме. Азъ нѣмамъ никаква надежда, че съ едно гласуване на Народното Събрание ще се даде по-голъма гаранция на самоуправлението. И азъ по длъжностъ прѣдлагамъ този дневенъ редъ, който ви прочетохъ, съ пълно убѣждение, че нѣма да се приеме. Обаче, обръщамъ вниманието на г. Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи и изобщо на правителството да се пази отъ приятели, които го увеличатъ да разтури селскитѣ или градскитѣ общини. Съ разтурянето на селскитѣ общини се деморализира населението. А колкото за градскитѣ общини, тѣ поставятъ въ опасностъ интереситѣ на общината тогазъ, когато за кефа на този или на онзи се изпѣждатъ хората. И нѣма нищо по-опасно за едно правителство, отколкото градскитѣ съвѣти, които сж отъ партията. Азъ ви увѣрявамъ, че въ вашъ интересъ, г-нъ министре, е, тамъ, дѣто има опозиционни градски съвѣти, да не ги бутате; защото тѣ никога нѣма да нарушаватъ тежко законитѣ, тѣ винаги ще се пазятъ, защото винаги има надъ главата имъ единъ окръженъ управителъ, ако не като г. Соколова, то поне като г. Горбанова, а тия, които сж отъ правителствената партия, за тѣхъ нѣма контролъ и тѣ съставляватъ най-голъмото безпокойствие и главоболеие за правителството, тѣ сж, които опозоряватъ министри, които въ нищо не сж виновни. Имѣй уши слышати, да слышитѣ.

Г. Пасаровъ: (Отъ трибуната.) Взехъ думата за да дамъ нѣкои обяснения, за да се види, че ако има общински съвѣтъ правилно разтуренъ, то е именно Варненскиятъ общински съвѣтъ. На първо мѣсто ще забѣлѣжа, че имало е една тенденция отъ почтения Варненски прѣдставителъ да повдигне този въпросъ и да изложи тамъ всичко, каквото е могло да се каже само въ една вѣстникарска статия. Напр., за мене бѣше необяснимо турянето на всички тия титли, които се турятъ подъ всѣки единъ съвѣтникъ. Ми се струва, че това е работа на carte de visite, или е работа на бланкови писма, а не въ една интерпелация.

Какво бѣше положението въ Варна и можеше ли министърътъ да не разтури тоя общински съвѣтъ? Г-нъ Мирски надълго и широко разправя, че изборитѣ за общински съвѣтници станали въ врѣме на Рача Петровъ. Това е вѣрно. Ние всички, както и г. Мирски, бѣхме противъ тоя градски съвѣтъ и искахме тогава той да се не утвърждава, защото

между избора и утвърждението му стана промѣната на правителството и се образува коалиционното министерство. (К. Мирски: Имаше заявления и ние искахме да се провѣрятъ.) Дълги и широки изслѣждания станаха и ние искахме да се провѣри изборътъ, и давахме даже всички показания по тоя изборъ. Този изборъ бѣше незаконенъ — така мислѣхме и искахме сойте que сойте тоя изборъ да се не утвърждава. Г-нъ Сарафовъ тогава се занимава и не уважи нашето искане, а утвърди избора. (К. Мирски: Намѣри го за законенъ!) Добъръ, но ние го считахме за незаконенъ. (К. Мирски: Типателно разслѣждане направи прѣдшественикътъ на г. Людсканова, излѣзе изборътъ законенъ и се потвърди.) Ние всички дадохме показания и искахме да изкараме избора незаконенъ. Понеже изборътъ се утвърди, вие помните добъръ, че нашиятъ черно-морски поетъ и приятелъ написа нѣколко лютти статии противъ министра задѣто е утвърдилъ избора. (Д. Филовъ: Да, защото бѣше незаконенъ.) Считахме, че Руси Матѣевъ и другаритъ му сѣхъ незаконо избрали. По едно врѣме въ общинския съвѣтъ бѣха 9 души народняци и 7 души стамболисти. По едно врѣме народняцитъ помислиха, че може да играятъ роля и си дадоха оставкитъ. Дадоха си оставката 9 души, а 7 души приеха тѣхната оставка. И намѣсто да се разтури общинскиятъ съвѣтъ, прие се едно тълкувание, че 7 души могатъ да приематъ оставката на 9 души. Съ тази хитро сплетена игра, че на 9 души оставката може да се приеме отъ 7 души... (Д. Филовъ: Кой извърши тази хитростъ?) Тая хитро сплетена игра измисли г. Мирски. (К. Мирски: Вие докачате министерството!) Понеже старитъ наши политикани сѣхъ по-изобрѣтателни въ хитритъ сръдства при изборитъ, това сръдство го измисли той. И помня, че 9 души излѣзоха и на тѣхно мѣсто влѣзоха 6 души демократи и 3-ма цанковисти. Сега питамъ Ви: Вие, който бѣхте 9 мѣсеца въ общинския съвѣтъ, ако Руси Матѣевъ и другитъ бѣха законно избрани, защо вие ги търпѣхте 9 мѣсеца? 9 мѣсеца се търпѣ Руси Матѣевъ, 9 мѣсеца се търпѣ и този секретаръ, за който казвате, че е лошъ. Какво стана напоследѣкъ? Прѣдъ видъ на идущитъ избори, трѣбваше да се взематъ мѣрки да се прѣчистятъ чиновницитъ на общината и да се турятъ други, които ще бѣдатъ приятни. Тогава Загоровъ изневѣржава на своитъ завчерашни другари и се присъединява къмъ другитъ, а единъ помощникъ-кметъ си присвоява правото на кметъ, уволнява секретаря и назначава другъ — върши цѣло деребейство. Въ продължение на 15 дена въ Варна нѣмаше общинско управление. Ако кметътъ даде нѣкакво разпореждане, помощникътъ го разваля; ако помощникътъ даде нѣкакво разпореждане, кметътъ го разваля — това е пълна анархия. (К. Мирски: Дайте факти!) Вие бѣхте тукъ въ Събранието и не отидохте въ Варна да видите какво бѣше. Общинското управление бѣше достигнало дотамъ, щото е вѣрно, че нѣмаше 2 пари, за да си купи

кибритъ. (К. Мирски: И то е лѣжа!) Азъ Ви казвамъ, че е вѣрно. Нѣмаше кой да събира приходитъ. Ако отидѣше единъ въ общинското управление да иска едно удостоверение, нѣмаше кой да му го даде, защото никой не се занимаваше съ работитъ на общината. (К. Мирски: Кажете имена. Кому не сѣхъ дадени?) На всички хора. Помежду си се караха. Нѣмаше кой да се занимава съ работата и постоянното присѣствие не можеше да се събере и да вземе най-обикновено рѣшение. Тѣ не желаеха да се поздравляватъ даже. (К. Мирски: Желаете ли да четете постановления на съвѣта.) Тѣ се поставиха въ най-лоши отношения помежду си и тогава се охитриха и се събиратъ 8 души, правятъ, вдигатъ, свалятъ кметове; безъ да бѣде кметътъ още по надлежния редъ отстраненъ, тѣ го отстраняватъ и не го пуцатъ да влѣзе вътрѣ. Когато това нѣщо се видѣ, не само окръжниятъ управителъ, но и самиятъ министъръ пѣше да извърши прѣстѣпление, ако не бѣше взелъ мѣрки да запази интереситъ на българскитъ граждани. И ако има бламиране на кметство, което да е благодарило гражданитъ, освѣнъ изгоненитъ съвѣтници, отъ които единъ е г. Мирски, то е въ Варна. (К. Мирски: Не те е срамъ да говоришъ това!) Защо да ме е срамъ? Трѣбва Мирски да го е срамъ. (К. Мирски: Азъ ще Ви отговоря!) Ще ми отговоритъ съ това, че не ви позволиха да хазайничите съ кметството. Руси Матѣевъ бѣше лошъ, но когато ви пусна да хазайничите въ кметството, когато почна да ви слуша, стана добъръ. По-напрѣдъ се хвърляха стрѣли противъ него, а послѣ, щомъ като се покори и почна да изпълнява всичкитъ ваши припѣвки, стана добъръ. Така че, ако мислите, че мене ме е срамъ, азъ съмъ готовъ да ви отговоря, че той бѣше лошъ и ви казахме всички, но когато той се покори вамъ и почнахте да хазайничите, тогава стана добъръ; а напоследѣкъ пакъ стана лошъ, защото не ви позволи да уволнявате чиновницитъ. (Д. Филовъ: Азъ мога да Ви увѣря, че вие сте хазайничили тамъ, вие и Вашитъ приятели! Руси Матѣевъ е билъ лошъ въ нашитъ очи и такъвъ си остана.) Вие бѣхте болшинство въ кметството и, ако бѣше некадѣренъ, защо не го бламирахте по-напрѣдъ, а въ надвечерието на изборитъ, когато трѣбва да се подготви почва за изборитъ? По такъвъ начинъ, Варненскитъ граждани посрѣщнаха съ благодарение постѣпката на министра съ разтурянето общинския съвѣтъ, който се занимаваше съ нѣща недостойни за единъ общински съвѣтъ. (К. Мирски: Общи думи!) И за това нѣщо министърътъ не само пѣма да прѣтърпи упрекъ, но той получи благодарностъ отъ цѣлото население, безъ разлика на вѣра и народност, защото тамъ нѣмаше управление, а имаше анархия. А за кефа на единъ Загоровъ, или който и да е, не можеше гр. Варна да остане безъ общинско управление. Ето защо, азъ моля да гласувате единъ простъ и чистъ дневенъ редъ, което е равносильно съ това, че министърътъ си е изпълнилъ своя дългъ.

Б. Мирски: (Отъ трибуната.) Г-да народни прѣдставители! Азъ ще се постаря да ви отнема колкото е възможно по-малко отъ драгоцѣното врѣме, което толкова скѣпите, защото не можете да отидете да си вземете дневникъ. Утрѣ ще ги вземете. Касае се за общинското самоуправление. Това не трѣбва да се забравя, особено отъ васъ — болшинството, които сте такива поклонници на него. Г-нъ Министърътъ на Вътрѣшнитѣ Работи смѣси личността Кръстю Мирски съ народния прѣдставител Кръстю Мирски. Азъ не мѣся тия двѣ личности. (Министъръ А. Людскановъ: Той е почтенъ мой приятел!) Ако се касаеше за личността Кръстю Мирски, щѣше да бѣде отъ моя страна много нееделикатно да говоря; азъ абстрахирамъ личността си; азъ като длъжностно лице стоя на тази трибуна, като прѣдставител на българския народъ, а не само на своитѣ избиратели, защото такъвъ съмъ споредъ конституцията. (Министъръ А. Людскановъ: И азъ така казвамъ!) Г-нъ Министърътъ на Вътрѣшнитѣ Работи говори за единъ вѣстникъ, подъ названиее „Общо Благо“, който се издава въ Варна отъ Кръстю Мирски и който вѣстникъ, защото ималъ нужда отъ материалъ, затуй било направено запитването. (Министъръ А. Людскановъ: Може би е грѣшка; азъ тѣй мисля.) Г-нъ Министърътъ на Вътрѣшнитѣ Работи се лъже. Тоя вѣстникъ, „Общо Благо“, даже се грижи да не бѣде партиенъ вѣстникъ. (Министъръ А. Людскановъ: Вашитѣ рѣчи печата — това казвамъ.) Той печата всичко, печата отчета на Мирски въ Народното Събрание, но въ скѣпото врѣме и отчета за пѣлата дѣятелностъ на Народното Събрание и най-обективно, като на много мѣста даже е похвалявалъ г. г. министритѣ, които и днесъ стоятъ на министерската маса. (Министъръ А. Людскановъ: Благодаримъ.) Само едно антрефиле напечата противъ Варненския окръженъ управителъ, като го бѣше похвалилъ по-прѣди за една добра работа. Така че, не е хубаво тукъ да се закачатъ частни работи.

Каза се, че интерпелацията ми била аргументирана. Менѣ ми се струва, че за туй единъ народенъ прѣдставителъ укоръ не трѣбва да заслужава. Менѣ ми се струва, че интерпелацията, като не е питане, трѣбва да бѣде единъ дѣйствително обвинителенъ актъ, който да съдържа всички данни и най-обстоятелствено и придруженъ съ факти за възведеното на надлежния министъръ обвинение. И азъ това направихъ и отъ фактическа страна, и отъ правна страна. Г-нъ Министърътъ на Вътрѣшнитѣ Работи говори за Франция — и азъ говоря въ интерпелацията за Франция, — но той говори за Франция не за това, което се отнася до прѣдмета, а за друго нѣщо. Той говори, че въ Франция префектътъ уволнява кметоветѣ. Това никой не спори. И у насъ кметоветѣ ги уволнява правителството, разбира се, като по-прѣди се изкаже недовѣрие. Но азъ говоря за Франция за други работи, именно за това, което е прѣдметъ за разискване, именно за начина, за

условията за разтурянето на единъ общински съвѣтъ. Тая шаблонна фраза е ставала вече смѣшна: разтуря се общинскиятъ съвѣтъ, защото билъ турналъ въ опасностъ интереситѣ на общината и прѣстѣпилъ тежко своитѣ обязанности. Тя се намира и въ французкия законъ, доколкото си спомнямъ съдържанието му, но азъ не я виждамъ въ никой декретъ, въ никой указъ за разтуряне на общински съвѣтъ, а, напротивъ, тамъ виждаме изложени до Държавния Глава факти и се свършва, като се казва, че на основание тия данни, моля ви, г-нъ президенте, да се съгласите за разтурянето на еди-кой си общински съвѣтъ. У насъ не виждаме такова нѣщо.

И дѣйствително, трѣбва да цитирамъ Франция въ случая, отъ правна точка, по въпроса, защото нашиятъ законодатель въ това отношение е подражалъ чрѣзъ румжнския законодатель френския. И така разтурянето на единъ общински съвѣтъ, както въ Франция, тѣй и у насъ, може да стане, когато се иматъ на лице данни, факти конкретни, а не такива голословия, за каквито тукъ говори г. Пасаровъ, а конкретни данни трѣбва да имаме, за да се сѣди отъ тѣхъ. (Г. Пасаровъ: Или такива голи фрази, каквито г. Мирски дава въ своята интерпелация!) Г-нъ Пасаровъ, мисля, трѣбваше да бѣде по-скромненъ, защото ще се изобличи повече тукъ, отколкото впоследствие, когато ще се снабди съ повече данни, отколкото имамъ тукъ на ръка. Г-нъ Пасаровъ трѣбваше да вземе поне отъ библиотеката на Народното Събрание официалния органъ на Варненското градско-общинско управление и да види не е ли работилъ Варненскиятъ съвѣтъ, особено откато е реформиранъ съставътъ и влѣзоха въ него 3—4 прогресивно-либерали и 3 демократи. (Г. Пасаровъ: Азъ съмъ варненски гражданинъ и гледамъ общинското управление какво работи!) Тукъ, г-да прѣдставители, има най-малко 30—40 рѣшения. (Г. Пасаровъ: Може да има и 300 безъ да струватъ петъ пари, защото по единъ и сѣщъ въпросъ 10 различни рѣшения вземаше!) Тукъ, само въ 7—8 броя, които можяхъ да намѣря въ библиотеката на Народното Събрание, има десетки рѣшения, отъ които явствува, че Варненскиятъ съвѣтъ е работилъ неуморно, неусипно и напълно за интереса на обществото. Желаете ли да ги прочета? (Отъ дѣсницата: Не желаемъ!) Много добри правите, като не желаете, защото иначе ще се изобличи тукъ прѣдъ васъ г. Пасаровъ. (Г. Пасаровъ: Нѣма да се изоблича, защото азъ съмъ варненски гражданинъ и гледахъ какво върши общинскиятъ съвѣтъ, а ще се изобличите вие, които искате да хаизайничите въ него!) Ето кой е искалъ да хаизайничи въ Варненския общински съвѣтъ. Въ „Варненски общински вѣстникъ“, брой 15, отъ 12 юний 1902 г., рѣшение № 115: (Чете.) „Прочете се писмото на Жанъ Нузаре, отъ гр. Парижъ, съ дата 20 октомврий 1901 г., отправено до кмета на гр. Варна (вх. № 14.140/901 г.), съ което казаниятъ Жанъ Нузаре, на основание чл. 19 отъ контракта за 4-милионния заемъ, отъ 16 януарий 1901 г.,

иска от Варненската градска община да му се изплати като неустойка 100.000 л. зл. по сжия контракт. Прочете се тъй сжко и писмото на Георги Пасаровъ — който казва, че не желае да хазийници; ще ви кажа послѣ какъ хазийници, — „варненски адвокатъ, отъ 13 августъ 1901 г., който като прѣдставител на Луи Шапелъ и Жанъ Нюзаре, контрагенти на общината по 4-милионния заемъ, иска да му заплати общината сжщата неустойка отъ 100.000 л. зл.“ Ние нарочно турихме адвокатъ, нито прогресистъ, нито демократъ, за да не би да ни обвиняватъ такива, които обичатъ да оставатъ на особено мнѣние. Избрахме Д-ръ Стоянова, родомъ отъ гр. Търново, адвокатъ варненски. (Чете.) „По тоя поводъ съвѣтътъ слуша заключението на общинския юристконсултъ, Д-ръ Стояновъ, по въпроса, който е прѣдметъ на казанитѣ заявления, както и единъ подробенъ рапортъ върху прѣдсидателя по 4-милионния заемъ на Варненската градска община, начиная отъ 1890 г. За разрѣшението на тоя въпросъ съвѣтътъ, като взе актъ отъ заключението на общинския юристконсултъ, който е на мнѣние — като се съвѣтвалъ съ много други колеги, безъ да му сж искали за това пари, както г. Пасаровъ — „заявлението на Жанъ Нюзаре да се остави безъ послѣдствие, а това на Георги Пасаровъ безъ разглеждане“, (Н. Поповъ: Бджидиятъ съвѣтътъ ще го вземе подъ разглеждане.) „и въобщо да се счита като незадължителенъ за Варненската градска община контрактътъ за 4-милионния заемъ, подписанъ отъ Парижъ на 20 януарий 1901 г., новъ стилъ, между Луи Шапелъ, Жанъ Нюзаре и Варненския градски кметъ Коста Ранковъ, взе въ съображение слѣдующитѣ обстоятелства:

„Въ касата на общинското бирничество се съхранява единъ контрактъ на френски текстъ, съставенъ въ гр. Парижъ на 20 януарий 1901 г. и подписанъ отъ горѣказанитѣ лица, съдържанието на който вкратцъ е слѣдующето: Луи Шапелъ и Ж. Нюзаре, дѣйствующи отъ свое име, се задължаватъ да доставятъ сами или чрѣзъ трето лице на Варненската градска община единъ заемъ отъ номинални четири милиона златни, прѣдначанъ специално за разходитѣ по извѣстни общински прѣдприятия и постройки изброени въ контракта, като нивелация, канализация и пр. Емисията на заема е 83%, а лихвата 6%. Срокъ за изплащане (remboursement) 32 години, съ периодически плащания на лихви и амортизация въ края на всѣки 6 мѣсеца, начиная отъ деня на реализиране на заема (чл. 6 и 8). Всички движими и недвижими имоти, настоящи и бждщи, всички редовни и извънредни приходи на Варненската градска община и специално приходътъ отъ октроата, който се привежда за изплащане на казанитѣ банкери, и приходътъ отъ продажба на общински мѣста се даватъ безусловно като гаранция на заема. Дава се право на Луи Шапелъ и Ж. Нюзаре да разпродаватъ за смѣтка на общината всички общински мѣста въ и вънъ отъ чертата на града, по минимални цѣни, опрѣдѣлени веднажъ зави-

наги, съ съгласието на общинското управление, по съ условие, че всички реализирани печалби отъ минималнитѣ цѣни оставатъ за смѣтка и изключителна полза на казанитѣ банкери (чл. 11). Сжщитѣ иматъ право да контролиратъ прихода-разхода на общината, за която цѣль тѣ назначаватъ единъ свой прѣдставител — контролоръ при бирничеството на общината, плащащъ отъ срѣдствата на общината (чл. 17). Срѣцу номинални 4 милиона златни, за които се задължава общината, тя получава дѣйствителни само 3.320.000 л. зл., а ще плати въ продължение на 32 години за лихви само 3.958.125 л. зл., плюсъ капитала 4 милиона, или всичко 7.958.125 л. зл. (чл. 6 и 8). Договорътъ се счита неокончателенъ до 31 юлий 1901 г., до която дата най-късно Л. Шапелъ и Ж. Нюзаре, ако искатъ да поддържатъ договора и да се ползватъ отъ него, сж длъжни изрично и формално да изкажатъ волята си прѣдъ общинското управление, а въ противенъ случай, мине ли се този срокъ, безъ тѣ да сж упражнили правото си, контрактътъ се счита недѣйствителенъ и незадължителенъ за странитѣ (чл. 2, ал. 2) — г. Пасаровъ е на особено мнѣние, — а въ случай че тѣ въ казания срокъ упражнятъ правото си и приематъ договора, то сумата по заема става изискуема за Варненската градска община, или, съ други думи, заемътъ се реализира по начина и реда прѣдвиденъ въ чл. 3. Въ свръзка съ тая клауза, за реализирането на заема, стои чл. 19, който гласи, че страната, която наруши контракта, длъжна е да плати на другата 100.000 л. зл. неустойка, по подѣ условие, че неустойката е задължителна само въ случай че заемътъ се реализира“. — Негова милост е на особено мнѣние. — „За основа на контракта се цитиратъ въ сжщия Княжески указъ отъ 24 юний и 20 септември 1896 г. и рѣшението на Варненския градско-общински съвѣтъ отъ 8 януарий 1900 г. Тѣй сжко тамъ се казва (чл. 20), че контрактътъ подлежи на одобрение отъ компетентнитѣ власти въ Княжеството. 2) Отъ формална страна погледнато на тоя контрактъ, той се явява като передовно сключенъ, понеже не се вижда да е изгълнено прѣдписанието на чл. 60 п. 5 отъ закона за градскитѣ общини, специално по поводъ и прѣди сключването на тоя контрактъ за 4 милиона лева заемъ. Наистина, контрактътъ, както е казано въ него, се основава на Княжескиятъ укази № 174 и 254 отъ 24 юний и 20 септември 1896 г., съ които се разрѣшава на Варненската градска община да сключи 4-милионенъ заемъ, отдѣто намѣри за най-износно, но извѣстно е, че заемътъ, който е билъ сключенъ на основание на тия укази и рѣшението № 308 отъ 20 августъ 1895 г. на градско-общинския съвѣтъ, не се е реализиралъ и контрактътъ, сключенъ и подписанъ за тая цѣль прѣзъ 1897 г., вслѣдствие разтурянето на банковия синдикатъ, е падналъ отъ само себе си или е унищоженъ, както гласи рѣшението № 164/1898 г. на градско-общинския съвѣтъ. Отъ това се раз-

бира, че когато прѣзъ 1899 г. новиятъ градско-общински съвѣтъ е рѣшилъ съ рѣшение № 307 отъ 2 декемврий сѣщата година да поднови прѣговоритѣ за 4-милионния заемъ и да се сключи такъвъ — това е станало при други и нови обстоятелства — и понеже казаното рѣшение се отнася за сключване заемъ, то за да има ефикасность (сила), трѣбвало е да бѣде съгласно цитирания по-горѣ чл. 60, п. 5, утвърдено съ Княжески указъ, прѣди да бѣде турено въ дѣйствиe — пѣщо което не е извършено; сѣщото трѣбва да се каже и относително рѣшението № 31 отъ 8 януарий 1901 г., което се упоменува въ контракта и което не е нищо друго, освѣнъ едно видоизмѣнение на по-първото № 307 отъ 2 декемврий 1899 г., понеже и това рѣшение не е прѣдварително утвърдено съ Княжески указъ. Отъ това — продължава юристконсултътъ и съвѣтътъ при неговото мнѣние — „слѣдва да се заключи, че кметътъ Коста Ранковъ, който отъ името и за смѣтка на общината е подписалъ прѣдметния контрактъ, не е ималъ формално пълномощно да дѣйствува отъ нейно име и да я задължава въ случая“. — Пасаровъ е на особно мнѣние — „3. Наистина, дѣйствующиятъ прѣзъ 1900 г. градско-общински съвѣтъ е одобрилъ сключения отъ кмета Коста Ранковъ въ гр. Парижъ, съ финансовата група, прѣдставлявана отъ Луи Шапелъ, договоръ за 4-милионния заемъ и даже обявява тоя договоръ за окончателенъ, което споредъ мотивитѣ на сѣщото рѣшение значи, че въпросниятъ договоръ билъ задължителенъ за общината, безъ да бѣде прѣглежданъ и одобряванъ отъ по-горна власть, понеже съ рѣшение № 31/1900 г. сѣщиятъ съвѣтъ „далъ право на кмета да сключи заема окончателно и подпише условията по него“; обаче върху това рѣшение и мотивитѣ му трѣбва да се каже, че то сигурно не се отнася до прѣдметния контрактъ за 4-милионния заемъ въ французкия текстъ, съставенъ и подписанъ, както гласи, въ Парижъ на 20 януарий 1901 г. новъ стилъ, т. е. на 7 януарий сѣщата година старъ стилъ, когато кметътъ Ранковъ е билъ въ Варна, отѣто слѣдва, че никога контрактътъ, въ силата на който Ж. Нузаре иска за неустойка 100.000 л. зл., не е билъ прѣдметъ на обсъждане и одобрение отъ Варненския градско-общински съвѣтъ, и въ такъвъ случай рѣшението № 281/1900 г., като безпрѣдметно, нѣма никакво значение по въпроса“. — Виждате каква фалшификация. — „4. Независимо отъ горнитѣ съображения, трѣбва да се приеме по духа на закона за градскитѣ общини и специално ясниа смисълъ на чл. 60 отъ сѣщия законъ, че всѣкога, когато една община сключва заемъ, условията или договоритѣ по тоя заемъ трѣбва прѣдварително да бѣдатъ прѣдложени за разглеждане и одобрение отъ общинския съвѣтъ, и даже не е достатъчно одобрението на съвѣта върху дадени условия за да бѣдатъ тѣ задължителни за общината, а трѣбва да се иска по надлежния редъ хомологацията (потвърждение) на контракта съ Кня-

жески указъ, слѣдъ което едвамъ може да се каже, че такъвъ контрактъ е задължителенъ“. — Това е поучително и за другитѣ общински управления. — „Въ дадения случай, обаче, не сж изпълнени тии толкова сѣщественни условия по контракта за 4-милионния заемъ отъ 20 януарий 1901 г. Слѣдва, че и отъ тази страна той се явява формално передовенъ и неплѣнъ“. — Както и почитаемото Министерство на Вжтрѣшнитѣ Работи, при министруването на г. Сарафова, унищожки сѣлката. — „5. Безъ да се гледа на горѣизложенитѣ съображения, които явно говорятъ противъ дѣйствителността на контракта, извѣстни клаузи (условия) отъ сѣщия — като тия на чл. 2, 3 и 20 и особено 19, — всички даватъ да се разбере, че никога, откакъ този контрактъ е подписанъ, той не е ималъ едно какво и да е начало на изпълнение и че Луи Шапелъ и Ж. Нузаре, дѣйствително, нѣкога сериозно сж искали да се ползватъ отъ правата си, защото този контрактъ не е утвърденъ отъ компетентнитѣ власти, както прѣдвижда чл. 20 отъ контракта, а пъкъ, отъ друга страна, казанитѣ Шапелъ и Ж. Нузаре, понеже не сж изпълнили прѣдписанията на алинея 2 отъ чл. 2, т. е. до 31 юлий 1901 г. не сж заявили изрично и формално волята си дали поддържатъ, то по ясната и категорична наредба на сѣщия членъ, контрактътъ е падналъ отъ само себе си и странитѣ сж освободени отъ всѣкакво задължение по него. 6. Независимо отъ това, само чл. 19, който е толкозъ ясенъ и категориченъ въ случая, е достатъченъ за да се види, че абсолютно е неоснователно искането на Ж. Нузаре да му се плати неустойка 100.000 л. зл.“ — г. Пасаровъ е на особно мнѣние по контракта — „понеже казанитѣ членъ гласи, както се каза по-горѣ, че неустойката е задължителна само слѣдъ като заемътъ се реализира. Заемътъ не е ималъ нито начало на реализиране, поради бездѣйствието на Ж. Нузаре или съдружника му, Луи Шапелъ, да явятъ до 31 юлий 1901 г., искатъ ли да поддържатъ контракта или не; а отъ всичко това се разбира, че и по самото поддържане на прѣдметния контрактъ искането на Ж. Нузаре е безосновно, неоснователно, даже и ако се допуснѣше, че всички горѣизброени формални условия за сключването на такъвъ контрактъ бѣха спазени и точно изпълнени въ случая. Съвѣтътъ, водимъ отъ горѣизложенитѣ съображения, рѣши: 1) да се счита, че Варненската градска община не е сключвала по надлежния редъ съ Ж. Нузаре и Луи Шапелъ отъ гр. Парижъ контрактъ за 4 милиона лева златни заемъ; 2) че подписаниятъ за тази цѣль контрактъ отъ бившия кметъ Коста Ранковъ на 20 януарий 1901 г. е недѣйствителенъ и незадължителенъ за Варненската градска община; 3) заявлението на Ж. Нузаре (вх. № 14.140/1901 г.) за 100.000 л. зл. неустойка, като неоснователно, се оставя безъ послѣдствие, а писмото на варненския адвокатъ Г. Пасаровъ отъ 3 августъ 1901 г. по сѣщия прѣдметъ се оставя безъ послѣдствие, понеже не

е подкрепено съ формално пълномощно“. Забравилъ, види се, да го прѣдстави. Тѣ намѣрили за добръ да не отлагатъ въпроса, за да му го искатъ, защото чули съображенията му, които сж съображения на неговитѣ довѣрители.

Ето, г-да, тоя договоръ, който е сключенъ при управлението на Варненската градска община отъ либералната партия, и той иска да се възкръси — chercher Пасаровъ. (Г. Пасаровъ: Азъ съмъ, г-не, адвокатъ на всички французки подданици и като адвокатъ съмъ завелъ дѣлото. Не съмъ искалъ да го възстановявамъ. Какво общо има моятъ процесъ съ твоята интерпелация?) Чакайте да ме разберете. Г-нъ Пасаровъ е убѣдилъ Варненския окръженъ управителъ да подаде ржка на Варненскитѣ либерали, начело съ Коста Ранковъ, противъ когото има толкова актове, за да произведатъ изборитѣ заедно и да спечелятъ прогресивнитѣ кандидати. (Г. Пасаровъ: Спечелятъ, не спечелятъ, това нѣма нищо общо съ Вашата интерпелация!) Прогресивно-либералната партия има таквизъ екземпляри, добри като него! Азъ се възмущавамъ отъ това, дѣто е сполучилъ да увѣщае Петра Станчевъ да дадатъ ржка на либералната партия. (Г. Пасаровъ: И като на тебе мерзавецъ. Ако бѣха дошли тия банкери тебе да упълномощаватъ, ти нѣше да имъ цалувашъ ржка!) Азъ съмъ избираенъ нѣколко пкти за кметъ и съмъ отказвалъ, не при единъ съставъ, отъ 25 години насамъ. (П. Драгулевъ: Имаме номерата за всички дѣла, които сж се вършили въ общинското управление, и можемъ да ги обнародваме!) До едно можете да ги обнародвате. (Г-нъ Пасаровъ говори нѣщо.) Азъ за единъ косъмъ нѣмамъ никакви нередовни дѣлания. Готовъ съмъ главата си да дамъ за това. Азъ съмъ честенъ човѣкъ, а не съмъ като тебе; азъ държа за честъта си, азъ живѣя за честъта си! Азъ „особени мнѣния“ като тебе нѣмамъ. А негова милостъ тамъ, (Сочи къмъ г. Драгулева.) който не е далъ отчетъ още на Върховния македонски комитетъ, нѣма право да говори. Нека обнародва каквито ще дѣла: Мирски не се срамува отъ дѣлата си! Това и най-голѣмитѣ му неприятели трѣбва да го знаятъ!

П. Драгулевъ: За кандидата на Жданова кажете!

М. Такевъ: Ти си една . . . , която не заслужава моя куршумъ въ гърдитѣ.

П. Драгулевъ: Ти си гнусенъ . . .

М. Такевъ: Азъ бихъ те застрѣлялъ, като мерзавецъ, но твоето свинство не заслужава стойността на моя куршумъ.

Прѣдседателствующъ Д. К. Поповъ: (Силно звѣни.)

П. Драгулевъ: (Къмъ г. Такева.) Ти си . . .

М. Такевъ: Една . . . , като тебе, може да говори това!

П. Драгулевъ: Мене никога не можешъ опозори, а себе си! Ти си нищожество! Ти си . . . (Голѣма глъчка.)

Прѣдседателствующъ Д. К. Поповъ: (Звѣни.) Вдигамъ засѣданието за нѣколко минути.

(Слѣдъ отдихъ.)

Прѣдседателствующъ Д. К. Поповъ: (Звѣни.) Засѣданието се продължава. Г-нъ Такевъ има думата.

М. Такевъ: Г-да прѣдставители!

К. Мирски: Азъ не съмъ свършилъ!

Т. Начовъ: Подиръ толкозъ оскърбления, които се хвърлиха, подиръ такива угрози и такива исувни, да се разисква по такъвъ въпросъ не е за достоинството на Народното Собрание и не могатъ да се трпятъ! Трѣбва да си оттеглиятъ думитѣ назадъ.

Министъръ М. Сарафовъ: Г-нъ прѣдседателю! Най-малкото, което може да се направи, то е да имъ направите изобличение.

М. Такевъ: По този въпросъ искамъ една дума да кажа.

Министъръ М. Сарафовъ: Нѣма въпросъ! Или трѣбва да си оттегли думитѣ, или пъкъ изобличение.

М. Такевъ: Именно по този въпросъ искамъ думата.

Д. Петковъ: Какъ ще си оттегли думитѣ, когато Драгулевъ е най-долниятъ човѣкъ?

П. Каравеловъ: Азъ зная кой е Драгулевъ. Азъ зная какво сте ми говорили Вие за Драгулева, — че е най-голѣмиятъ . . . въ Варна. Съжалявамъ искрено! (Излиза отъ залата.)

Министъръ М. Сарафовъ: Вие, моля, бждѣте спокойни. Азъ бѣхъ тукъ въ Камарата и зная първата тежка дума, че се каза отъ онаи страна.

М. Такевъ: Азъ мълчахъ, г-нъ Сарафовъ; той ме прѣдизвика!

П. Драгулевъ: Азъ не съмъ оскърбилъ Такева. Вие знаете, г-нъ прѣдседателю, че въ началото той ме оскърби кръвно. Ако той не иска да си оттегли думитѣ, азъ ще кажа, че той е лъжецъ. (Глъчка.)

Н. Мушановъ: Такевъ нѣма да си оттегли думитѣ; ние ще ги поддържимъ, ако искате.

Д. Христовъ: Това не е интерпелация, което правите! Моля г. прѣдседателятъ да обърне вни-

маише на института на интернационалитѣ. За вашитѣ мерзекни работи ли ще се разправяме, г-да?!

Прѣдседателствующъ Д. К. Поповъ: (Звъни.) Тишина, г-да!

Г-нъ Министъръ-Прѣдседателъ има думата.

Министъръ-Прѣдседателъ Д-ръ С. Даневъ: На печалния този инцидентъ, за който става тукъ рѣчь, може да се тури точка, само когато г. прѣдседателъ, или г. подпрѣдседателъ, приложи правилника. Повече да се говори по това нѣма защо. Колкото по-малко се говори, толкова по-добрѣ ще бѣде.

Прѣдседателствующъ Д. К. Поповъ: Менѣ ми се струва, че ако тѣ си оттеглятъ оскърбителнитѣ думи, ще бѣде по-добрѣ.

М. Такевъ: Г-да прѣдставители! Двѣ думи ще кажа. Въпросътъ изникна съвършено случайно. Азъ бѣхъ при негова милость, Плѣвенскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Бѣльовъ; при него стояхъ и нищо не говорѣхъ — мълчахъ. (Г. Бѣльовъ: Ами кой каза „свиня“?) Ама сетѣхъ. Тогазъ той, Драгулевъ, се обръща къмъ г. Мирски и му казва: „кажете нѣщо и за еди-кого си“, по мой адресъ. (В. Статковъ: Защо му отговорихте? Вие не трѣбваше да му кажете „свиня“.) Чухте ли за мене какво каза? Азъ мълчехъ — г. Бѣльовъ е свидѣтель. И като е така, може ли да става рѣчь, че азъ трѣбва да бѣда изобличаванъ отъ прѣдседателството? (И. Воденчаровъ: И двамата!) Какъ мога азъ да бѣда заставенъ да си оттегля думитѣ? И да бѣхъме на нѣтя, пакъ трѣбваше азъ да бѣда она, който има право, защото той ме прѣдизвика. Азъ нѣмахъ какво да права. Но той не е виновенъ: нему му туриха фитили други; нему му суфлираха такива хора, които нѣмаха куража да излѣзатъ туй да кажатъ. (Т. Начовъ: Кои сж тѣ?) Въ всѣки случай не за Васъ говоря. (Министъръ-Прѣдседателъ Д-ръ С. Даневъ: Оставете това настрана.) Както и да е, туриха него да изговори работи, които не трѣбваше да излизатъ отъ устата на единъ прѣдставителъ, и за нѣща, които сж били толкова много дебатираны въ печата; защото, ако дойдемъ да говоримъ тукъ за туй, което е писано въ вѣстникитѣ, краятъ му нѣма да излѣзе до октомврий. Онѣзи хора, които ви суфлираха, да имаха куража да излѣзатъ; но тѣ мълчеха и туриха Васъ да говорите. Азъ мълчехъ, нищо не говорѣхъ. Вие знаете, че и моятъ лексиконъ не съдържа по-малко думи отъ Вашия, ако искамъ да отговарямъ; (П. Драгулевъ: Ще си конкурираме!) но азъ мълчехъ; азъ не говорѣхъ нищо, а Вие апострофирахте г. Мирски по мой адресъ. И ако азъ бѣхъ прѣдизвикателъ, азъ съ удоволствие бихъ взелъ извинение прѣдъ прѣдставителството — не прѣдъ Васъ, а прѣдъ прѣдставителството — и българското общество, което ще ни се смѣе, че обръщаме Народното Събрание на една крѣпча — ако бихъ билъ азъ

виновенъ; но когато Вие ме прѣдизвиквате, естествено мое право е да се защита. Може би да се защитавамъ съ по-рѣзки изражения — признавамъ; но и Вие трѣбва да признаете, че азъ съмъ човѣкъ отъ първи, а не отъ желѣзо. Когато ми приписвате такива срамни дѣяния, които може да съществуватъ у единъ крайно деморализиранъ човѣкъ . . . (П. Драгулевъ: Като тебе.) Кой Ви ги е казалъ? Вие не знаете нищо. Азъ имамъ право да Ви цитирамъ работи, които сж вѣрни. Ето защо, като не съмъ азъ прѣдизвикателъ, а съмъ билъ прѣдизвиканъ, считамъ се въ правото не само да не оттегля никои мои думи дотогава, докогато той не оттегли своитѣ, но понеже се касае до обвинения, ако той си оттегли своитѣ, понеже той е първиятъ нападателъ, азъ нѣмамъ нищо друго, освѣнъ да поискамъ извинение отъ народнитѣ прѣдставители и тия нѣща да се не пишатъ въ протоколитѣ. (П. Драгулевъ: Напротивъ, да се запишатъ!) Тогазъ да се запише, че ти си крадецъ.

Прѣдседателствующъ Д. К. Поповъ: Най-напрѣдъ азъ чухъ Вашата дума „свиня“.

М. Такевъ: Нека той разкаже какъ бѣше работата.

Прѣдседателствующъ Д. К. Поповъ: Между Васъ е станало и прѣдседателството нито е чуло. Азъ ви моля да се извините прѣдъ народнитѣ прѣдставители.

М. Такевъ: Нека разкаже той какъ бѣше работата.

П. Драгулевъ: Ако азъ бѣхъ прѣдизвиканъ, на драго сърдце бихъ оттеглилъ своитѣ думи. Азъ отъ уважение къмъ народнитѣ прѣдставители ще направя всички жѣртви; но позволѣте да се обясня. Азъ стояхъ още тамъ, на банката; г. Мирски говорѣше; азъ го апострофирахъ, и много намѣсто го апострофирахъ, защото той лѣжеше. Г-нъ Такевъ става и ми каза: „Ти си крадецъ; на Македонския конгресъ трѣбва да дадешъ отчетъ“. (Д. Филловъ: Вѣрно е!) И азъ по сѣщия начинъ ще се обърна къмъ него.

В. Якововъ: Ако сж кавалери, нѣма да се разправятъ въ Народното Събрание, а вѣнъ. (Глъчка.)

Министъръ-Прѣдседателъ Д-ръ С. Даневъ: Ама по такъвъ начинъ никога нѣма да се омиротвори Народното Събрание.

Прѣдседателствующъ Д. К. Поповъ: (Звъни.) Тишина, г-да народни прѣдставители! Азъ ви моля да се свърши тая работа: и двамата да се извините прѣдъ г. г. народнитѣ прѣдставители. (Глъчка.) Щомъ като не си оттегляте думитѣ, правя ви изобличение съ вписване въ протокола.

Г-нъ Мирски има думата.

К. Мирски: (Отъ трибуната.) Г-да народни прѣдставители! Имамъ още малко думи да кажа.

Г-нъ Министърътъ на Вътрѣшнитѣ Работи каза, или пъкъ даде да се разбере, че и той вѣрва, че Варненската градска община, община, която има бюджетъ отъ 100.000 л., нѣмала пари за кибритъ. Азъ имамъ честта да заявя, че само на служащитѣ плаща 214.000 л. — впрочемъ, само 200.000 л., защото, по едно прѣдложение на г. Министра на Вътрѣшнитѣ Работи, ние, разтурениятъ и лошиятъ общински съвѣтъ, можахме да убѣдимъ нашитѣ противници и намалимъ съ 14.000 л. Ето два акта: единиятъ отъ 5 мартъ 1901 г., който казва, че въ касата имало 105 л., а другиятъ актъ отъ 16 юлий при тричленната комисиия, който казва, че въ касата имало 125 л. Винаги е имало ако не стотини лева, поне съ десетки. Тѣй щото, не е вѣрно дѣто се говори, че е нѣмало пари за кмета. На служащитѣ, обаче, често не се плаща редовно, и тази нередовностъ е останала отъ Ранково врѣме: да има платежна заповѣдъ и да стои въ касата. По този начинъ се обяснява, че на 5 мартъ трѣбвало да има 147 л., а пъкъ е имало 103 л. (Министъръ М. Сарафовъ: Моля Ви се, тии работи не интересуватъ народнитѣ прѣдставители.) И на 16 юлий 1902 г. е имало само 125 л.

Второ. Г-нъ Министърътъ на Вътрѣшнитѣ Работи каза, че Варненскиятъ градско-общински съвѣтъ е прѣстѣпилъ тежко своитѣ обязанности, защото е засѣдалъ въ съставъ 8 души. На туй се отговори отъ г. Геннадиева, че нашиятъ законъ позволява да засѣдаватъ и по-малко. (Министъръ Х. Тодоровъ: Какъ може?) При втора покана. — Азъ въ своята интерпелация цитирахъ закона *in extenso*. И Вие да ми отговорите отъ министерската маса, като министъръ, че не говоря право, не разбирамъ! При втора покана могатъ и по-малко отъ $\frac{1}{2}$ членове да засѣдаватъ. Но тѣзи 8 души съвѣтници на 8 юлий т. г. засѣдавали. Затуй били 8, защото 6-ма вече сж били убѣдени отъ окръжния управителъ да прѣстѣпятъ длѣжността си, тѣй като всѣки съвѣтникъ прѣстѣпня длѣжността си като не отива на засѣдание, на кѣгото оставката не е още приета и не се утвърди съ указъ приемането ѝ. Нашиятъ законъ тѣй гласи. Затова кой е прѣстѣпилъ тукъ тогава? Тѣзи 6 души, които сж били най-благонадежнитѣ въ състава на Варненския общински съвѣтъ; а пъкъ тѣ сж били неблагонадежни въ туй отношение, защото не сж изпълнили закона и не отишли на засѣдание. Нека имъ се приеме оставката, да се утвърди приемането оставката имъ и тогава да отсъствуватъ. Това е втората точка.

Третата точка: имало недоразумѣния между кмета и помощникитѣ и това се уравнило отъ съвѣта на 3 юлий. Азъ съжалявамъ, че г. Министърътъ на Вътрѣшнитѣ Работи не е могълъ да се снабди съ прѣписъ отъ рѣшението на Варненския общински съвѣтъ отъ 3 юлий, за да види мотивитѣ, дѣто е изказалъ мнѣние за недовѣрие на кмета Руси

Матѣевъ и да се намѣсти на мѣстото му Петко Бакърджиевъ. Нѣма това рѣшение тукъ и, докогато го нѣма, нека ми е позволено да не вѣрвамъ това, което съобщава Петко Бакърджиевъ, че това рѣшение е издадено на законно основание, именно, че се бламира кметътъ за нерадение и се избира Петко Бакърджиевъ, и докогато се утвърди този кметъ, помощникътъ да изпълнява длѣжността му.

Четвърта точка. Казва се, че Варненскиятъ общински съвѣтъ . . . (Ф. Симиловъ: Тия нѣща не ни интересуватъ!) Менѣ ме интересуватъ и българския народъ интересуватъ. (Ф. Симиловъ: Народното Събрание не го интересува.) Казва се по-нататъкъ, както стои и въ официалната бумага за разтурянето, именно въ постановлението, че въ Варненския градско-общински съвѣтъ владѣяло анархия, че не се знае кой взема кой дава. Официалнитѣ документи говорятъ противното. Азъ мога да ви докажа това съ тии документи, които имамъ на ръка, но го считамъ за излишно.

Най-сетнѣ, казва се, че другитѣ 10 души, които оставали, чрѣзъ тѣхъ до 11 августъ нѣла да пропадне Варна, защото съ тѣхъ съвѣтъ станалъ съвършено несъстоятеленъ, т. е. тѣ били хора, които не се ползували съ довѣрието на гражданитѣ. И ако азъ имахъ нескромността да кажа, че между разтурениятъ съвѣтници е и Кръстю Мирски, азъ не искахъ да кажа друго, освѣтъ да наведе факта, защото, когато се касае за лица, тамъ сж нужни качествата на хората и какво мнѣние има за тѣхъ обществото. Слѣдователно, много се лѣже г. министърътъ, дѣто се е увлѣкълъ отъ г. Варненския окръженъ управителъ да счита неблагонадежни 10-тѣ души, опропастители на града, начело съ най-добрия тѣхенъ приятелъ Бакърджиевъ. Другитѣ, както знаете, г-да народни прѣдставители, сж: Василь Загоровъ, когото похвали г. министърътъ, Спасъ Шиваровъ, прогресивно-либералъ, Никола Зидаровъ, почтенъ търговецъ, Василь Каракашевъ, Антонъ Стойковъ, Д-ръ Васановичъ. Тѣ сж непочтенитѣ хора, тѣ сж неблагонадежнитѣ хора, тѣ сж, които нѣли да опропасть Варна въ 10 дена! Затова, още като вземамъ прѣдъ видъ, че г. Министърътъ на Вътрѣшнитѣ Работи не благоволи да прочете доклада на кметския помощникъ до Варненския окръженъ управителъ, писано отъ единия отъ тѣхъ до съставиле рѣшението на Варненския общински съвѣтъ, съ което бламиратъ кмета, азъ продължавамъ да считамъ, съ голѣмо съжаление, че общинскиятъ съвѣтъ въ Варна е разтуренъ незаконно, и затова се присъединявамъ къмъ дневния редъ, който прѣдложи г. Геннадиевъ. Азъ бихъ прѣдложилъ тая редакция: „Народното Събрание, като изслуша запитването на народния прѣдставителъ отъ Варна, относително разтурянето на 9 юлий 1902 г. Варненския градско-общински съвѣтъ, намира незаконно казаното разтуряне и минава на дневенъ редъ.“

Азъ се надѣвамъ, г-да народни прѣдставители, че г. Министърътъ на Вътрѣшнитѣ Работи ще

подражае на своя прѣдшественникъ, който, като бѣше тукъ, на тази маса, въ IV-то Обикновено Народно Събрание . . . (Г. Пасаровъ: Кой бѣше той, бай Мирски? — Смѣхъ. — А. Урумовъ: Ржкоплѣска.) Не ржкоплѣскайте, г-нѣ Урумовъ, ами се червѣте, когато тѣпчите законитѣ, когато вършитѣ беззакония.

Г-да народни прѣдставители! Азъ слизамъ отъ трибуната съ твърда вѣра, че г. Министерътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи, г. Людскановъ, ще постигнѣтъ, както при IV-то Обикновено Народно Събрание постигнѣ единъ неговъ прѣдшественникъ. Касае се за едно незаконно дѣло пакъ на либерални хора, каквито сме ние — демократитѣ, и ние — прогресиститѣ; но грѣшкитѣ сж на хората. Бѣше се увлѣкълъ Министерскиятъ Съвѣтъ подъ прѣдседателството на г. Каравелова и при генералъ-прокурорството на г. Радославова, и бѣха издали едно окръжно по искането на Видинския окръженъ управителъ, да задържи силомъ заподозрѣнитѣ лица седемъ дена въ затвора. Азъ останахъ недоволенъ, обаче болшинството узакони прѣстѣплението, когато трѣбваше да прѣдаде работата въ комисията и въ комисията да потѣне интерпелацията, а министърътъ да поправи въ това врѣме беззаконието. Но той го поправи въпрѣки вота на Народното Събрание, взетъ съ голѣмо болшинство. И да видите какъ говорѣха: че било право на министерството! Но въпрѣки това министърътъ слѣдъ нѣколко недѣли отмѣни окръжното, защото разбра, че е незаконно. И азъ се надѣя сега, че г. Министерътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи ще отмѣни и този указъ. (А. Каранешевъ: Лъжешъ се!) Ако не го отмѣни, историята ще сѣди.

М. Такевъ: Г-да прѣдставители! Само двѣ думи искамъ да кажа. Г-нѣ Министерътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи, както чухте, наведе два мотива за Търновския общински съвѣтъ: единиятъ — че не се прилагалъ правилно плана на града, и затуй било искано разтурването на съвѣта. Вие помните много добръ, че още при отговора на тронното слово азъ четохъ официални документи, на които нѣкои отъ васъ се смѣхте, съ които азъ доказахъ, че единъ общински съвѣтъ е осѣдилъ единъ господинъ да вдигне своята постройка, защото се нахърнява съ това плана на града, и туй рѣшение е било изпратено на околийския началникъ да го приведе въ изпълнение, но и досега не е приведено въ изпълнение. На мене тогавъ се каза: Г-нѣ Такевъ, съ такива ли дреболии вие се занимавате: че планътъ на града въ една точка билъ нахърненъ? Г-да прѣдставители! Вие днесъ ще одобрите единъ дневенъ редъ, който дава право на министра да разтуря единъ Търновски градски съвѣтъ, задѣто билъ позволилъ една постройка не по плана, а вие държите единъ околийски началникъ, който и днесъ не привежда въ изпълнение присѣди на сѣдилищата, сѣ по тази точка. Какъ вие можете да търпите единъ околийски началникъ да не из-

пълнява разпорежданията на сѣдилищата и донесъ, а разтуряте единъ общински съвѣтъ, че ужъ не пазилъ точно да се изпълнява плана на града.

Вториятъ мотивъ, наведенъ отъ г. министра, бѣше: понеже кметътъ и нѣкои хора ходили въ Цариградъ да търсятъ нѣкакви документи за нѣкой общински имотъ, то тѣ не трѣбвало да отиватъ да прахосватъ общинскитѣ пари, защото това могло да стане чрѣзъ нашето дипломатическо агентство въ Цариградъ. Ако би билъ тукъ г. Министерътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи, той би взелъ актъ отъ слѣдующата декларация. Отъ българското дипломатическо агентство въ Цариградъ, отъ първия секретаръ на това агентство, г. Пасаровъ, има едно писмо въ Пендерското общинско управление, въ което пише: „Не можете да изкарате никакъвъ документъ“ — и въ Пещера има една спорна гора, — „не можете да изкарате никакъвъ документъ, ако не изпратите личността Хафузъ Ахмедъ да дойде въ Цариградъ да дѣйствува, за да се снабдите съ нужния документъ“. Писмото е отъ г. Пасарова и той ще даде обяснения. Той е пратилъ това писмо въ качеството си на пръвъ секретаръ на нашето дипломатическо агентство въ Цариградъ.

Г. Пасаровъ: За да може да се изкара единъ турски документъ въ Цариградъ отъ Тефтерхането, иска се агентството да пише писмо и, второ, да има човѣкъ, който да моли, за да може по-скоро това нѣщо да стане. Плюсъ това: даватъ се и 15 лири такса. Тая такса се изпраща официално отъ агентството; тия 15 лири се даватъ официално отъ агентството, но пакъ трѣбва да има лице, което да се моли. Ако ли нѣкъ не отиде, може да чака съ мѣсеци, а възможно е и да му отговорятъ отъ Тефтерхането, че нѣма такъвъ документъ — болунмадж. Ето защо, когато ме запитаха отъ кметството, какъ можемъ да изкараме документъ, азъ отговорихъ на кмета, че трѣбва да изпратите единъ турчинъ — и посочихъ на този човѣкъ, доста интеллигентинъ и грамотенъ — и, слѣдъ като агентството пише въ Тефтерхането, той да отиде да ходатайствува по-скоро да стапе тая работа. Защото тѣзи, които познаватъ какъ отиватъ турскитѣ работи, ще ви кажатъ, че отиватъ много бавно, особено ако нѣма човѣкъ да ходатайствува.

Д-ръ Н. Генадиевъ: И съ това оправдахте поведението на г. министра Людскановъ! „Кой ти извади очитъ? Братъ ми!“ (Смѣхъ.)

Г. Пасаровъ: Азъ оправдавамъ моето писмо.

Д. Марковъ: Азъ мисля, че поканата, която г. Пасаровъ е билъ пратилъ, за да дойде човѣкъ специално отъ Пещера, за да бди за по-скорошното изкарване на тази тапия, е направена прѣдъ видъ на това, че като се гледа качеството на мюсюлманинъ на пратения човѣкъ, сѣ може да има сила и значение. Но не трѣбва да се забравя, че има

единъ вертепъ при туй Тефтерхане, при който чакатъ само пилци да кацнатъ отъ България, за да ги оскубятъ — хора, които разни общини и учрѣждения делигиратъ съ такава мисия, и, като ги обератъ хубаво, дойдатъ въ агентството да търсятъ пѣтни пари, за да си отидатъ назадъ, че останали на ханищата. Затова общинитѣ ако изпращатъ, мимо Министерството на Външнитѣ Работи, което има тамъ органи и на които специалната длъжностъ е тази, да отиватъ да слѣдятъ за резултатитѣ на тия такрири, които се даватъ, то е за да се угодява, за да се даде възможностъ на нѣкои да се поразходятъ до Цариградъ и да се върнатъ така, както сж отишли. Сега, не зная дали тоя Хафузъ е билъ щастливъ да донесе такъвъ документъ, за който говори г. Такевъ. (М. Такевъ: Нищо!) Да се не делегиратъ такива хора е най-правилното.

М. Такевъ: Както и да е. Азъ искахъ да ви обясня едно явление, което ми се вижда твърдѣ странно въ устата на г. министра, знаейки едно писмо на г. Пасарова като пещерецъ и като пръвъ секретаръ на нашето дипломатическо агентство въ Цариградъ, въ което г. Пасаровъ обяснява защо е искалъ да се изпрати единъ специаленъ човѣкъ, комуто се дадохъ 1.000 л. Тѣ искахъ да се снабдятъ съ единъ документъ, отъ който имаха особена нужда, и бѣха готови не 1.000, но и 5.000 л. да дадатъ, за да си набавятъ този документъ. Но искахъ да приведа този примѣръ, че когато даже и приятелски се е искало да се послужи, когато даже се е писало специаленъ човѣкъ да дойде, пакъ не се е успѣло. Впрочемъ, то не е важно, но искахъ да кажа, че този мотивъ, който привежда г. министърътъ, за да бламира Търновския градски съвѣтъ, както отъ думитѣ на г. Маркова, тѣй и отъ писмото на г. Пасарова, първиятъ — дипломатически агентъ, а вториятъ — пръвъ неговъ секретаръ, става явно, че това е било у насъ, и г. Людскановъ го знае. За туй да се иска бламирането на единъ общински съвѣтъ, ми се вижда много странно. Най-много, което може да се иска, то е да се не утвърждава, да се остави така сумата на тия съвѣтници, на които е отпусната, или на този, който я е похарчилъ. Но за туй, г-да прѣдставители, да искаме бламирането на единъ съвѣтъ, ми се струва, че е много опасно. Нѣщо повече, г-да народни прѣдставители: азъ съжалявамъ, че г. Министърътъ на Вътрѣшнитѣ Работи е пропусналъ чл. 42 и чл. 43 отъ закона за благоустройството на общинитѣ. Въ тия членове е казано, че това сж държавнитѣ служители по архитектурата и постройкитѣ, които слѣдятъ за правилното прилагане на плановѣтѣ. И съжалявамъ, че единъ съвѣтъ се разтуря, а окръжниятъ инженеръ, окръжниятъ архитектъ, каквито ги има, навърно, и тамъ, една пласада чиновници, стоятъ непожтнати на мѣстата си. Що сж правила? Защо не сж съставили актове, не сж ги осѣдили и да разтурятъ зданията? Както и да е, отъ всичко туй става явно едно: че и сега, както и досега, общин-

скитѣ съвѣти се разтурятъ по онази типична формула, която казва: за тежко прѣстѣпание на общинскитѣ задължения общинскитѣ съвѣти се разтуря, а въ що се състои това, никой не се погрижва да го укаже. Ние не желаемъ, г-да прѣдставители, днесъ е послѣденъ день и вис трѣбва да знаете много добръ, че днесъ нѣма кой да иска да бламира правителството; но ако искаме да говоримъ върху тая точка, то е да се не повтарятъ тия нѣща, защото скѣпо ще костватъ не само вамъ, като на партия, но и въобще на България. Дайте, най-послѣ, и това самоуправление да го почувствуваме, че дѣйствително е такова! Това искане вие го написяхте въ програмата си и ние го написяхме: „пълна административна независимостъ на общинитѣ, само финансовъ контролъ на правителството“. Е добръ, оставѣте бе джанкмъ тѣзи общини, други денъ ще се произведатъ градскитѣ избори, а слѣдъ една недѣля и селскитѣ, дайте на тѣхъ свобода да си избератъ когото искатъ, но защо 5 дена прѣди изборитѣ разтуряте съвѣтитѣ? Туй го правиха бившитѣ правителства, бившитѣ министерства — защо го правите и вие? За туй едно отъ тѣхъ ще седне утрѣ на подсъдимата скамейка. Какъ ще излѣзете да викате противъ тия хора, че сж стѣпкали конституцията? Какъ ще викате вие, какъ ще викаме ние противъ тѣзи хора, които ще сѣдимъ утрѣ, когато ще ви взематъ „Държавенъ Вѣстникъ“ и ще ви кажатъ: „Ето днешнитѣ управляющи по кой начинъ разтуряха общинскитѣ съвѣти — защо насъ сѣдите? Ето защо азъ ще ви моля, станалото станало, сега нѣма да бламираме министерството. (Отъ дѣсницата: А а а!) Но народното прѣдставителство трѣбва да вземе слѣдующия дневенъ редъ: „народното прѣдставителство съжалява, че по този начинъ се разтурятъ общинитѣ, и изказва желание, да се тури край на този начинъ на разтурване на общинскитѣ съвѣти.“ Безъ това, бѣдѣте увѣрени, г-да народни прѣдставители, нѣма да настане въ България никога онуй самоуправление, което вие сте писали въ вашата програма — на кой гледа вашата програма, но ще служи като единъ примѣръ на всички бѣдѣщи правителства, да ви кажатъ: вие управлявахте така и ние управляваме така. И нѣма защо да се сърдимъ. Ето защо азъ моля г. Министра на Вътрѣшнитѣ Работи да спре вече този начинъ на разтурване на общинскитѣ съвѣти и, понеже ставатъ избори други денъ, да се не повтарятъ вече тия разтурвания.

В. Димитровъ: Азъ имамъ да направя едно питане къмъ г. Министра на Вътрѣшнитѣ Работи. (Гласове: Нека се свърши този въпросъ, па тогава!) Моля, слѣдъ като се свърши този дневенъ редъ, ще направя моето питане.

Прѣдседателствуващъ Д. К. Поповъ: Пристѣпямъ къмъ гласуване. Има единъ мотивиранъ дневенъ редъ отъ г. Мирски: (Чете.) „Народното Съ-

бране, като изслуша запитването на народния прѣдставитель отъ Варна, относително разтурянето на 9 юлий 1902 г. Варненския градско-общински съвѣтъ, намира незаконно казаното разтуряне и минава на дневенъ редъ.“

Но има прѣдложение отъ г. Пасарова, чисто и просто да се мине на дневенъ редъ, който дневенъ редъ, споредъ чл. 66 отъ вѣтрѣшния правилникъ, ще се тури най-напрѣдъ на гласуване. Моля ония господа, които сж за да се мине чисто и просто на дневенъ редъ, да си вдигнатъ ржката. (Болнинство.) Събранието приема.

Министъръ П. Абрашевъ: Азъ имахъ една интерпелация, направена отъ г. Такева. Тя се касаеше до Куртовоконарската гора.

М. Такевъ: Г-да прѣдставители! Интерпелацията, за която казва г. министърътъ, се касае до Куртовоконарската гора. Понеже тя е интерпелация, споредъ моето разбиране, отъ много голѣмо значение и важностъ, то азъ моля тази интерпелация да се отложи за редовната сесия, когато ще я развия обстоятелствено и ще получа отговоръ.

Министъръ П. Абрашевъ: Нѣмамъ нищо противъ.

Министъръ-Прѣдседателъ Д-ръ С. Даневъ: Г-да народни прѣдставители! Практика у насъ се е въвела, съ затварянето на една сесия да се считатъ паднали всички проекти, законопроекти и прѣдложения, които сж били внесени. По този начинъ се губи и врѣме, па и се харчатъ даромъ пари: врѣме за това, защото има проекти, които минаватъ на първо и второ четене и, по причина на невъзможността да се прокаратъ цѣли въ сесията, тѣ се считатъ за съвѣтъ отхвърлени и отново трѣбва да се внасятъ въ слѣдующата сесия; отъ друга страна, харчатъ се и пари затуи, защото има прѣдложения, които нѣколко пѣти се внасятъ и нѣколко пѣти се трѣбва да се печататъ. Така азъ знамъ, напр., нѣкои законопроекти по Министерството на Правосъдието нѣколко пѣти се внасяха въ нѣколко сесии наредъ и се се прѣпечатваха. Нѣма съмнѣние, това коштува доста и на държавата. Тия неудобства ме заставиха да направя едно прѣдложение, което, вѣрвамъ, безъ разискване ще приемете, а именно за да се счита занапрѣдъ едно внесено прѣдложение, било че е четено, било че не е четено, се на дневенъ редъ дотогава, докато Народното Събрание не го отхвърли, безъ да се обръща внимание на сесията, въ която то е внесено. Това мое прѣдложение е, знамъ, въ противорѣчие съ досегашната наша практика, обаче тази наша практика, вѣрвамъ, не отговаря точно на конституцията. Въ чл. 110 отъ конституцията се казва: (Чете.) „Всѣкой законопроектъ или прѣдложение, които сж внесени въ Събранието, могатъ да се взематъ назадь, ако не е станало още свършено гласоподаване.“ Значи, нашиятъ великъ законодатель има

прѣдъ видъ, че едно прѣдложение, веднажъ направено, счита се направено дотогава, докато окончателно гласуване по него не е станало, безъ да се обръща внимание на това, че сж се изминали една или нѣколко сесии. Чл. 113 сжщо така е наизидателенъ въ това отношение. Той казва така: (Чете.) „Ни единъ законопроектъ, веднажъ отхвърленъ на цѣло отъ Събранието, не може да бѣде внесенъ безъ измѣнение въ Събранието прѣзъ сжщата сесия. Такъвъ проектъ може да бѣде внесенъ въ друга сесия.“ Значи, за да има нужда сжщото прѣдложение да се внася на ново въ слѣдующа една сесия, трѣбва да бѣде отхвърлено. Ще рече, ако не е отхвърлено, нѣма нужда да се внася на ново. Ето защо азъ мисля, че прѣдложението, което прави, е напълно съгласно съ конституцията. То е отъ естество да отмѣни извѣстни неудобства, които се срѣщатъ сега въ нашата практика, да спестимъ нѣкои пара и, най-сетнѣ, да ни даде възможностъ да вървимъ по-бързо напредъ. Затова азъ мисля, че почитаемото народно прѣдставителство ще приеме това мое прѣдложение безъ много разисквания.

П. Каравеловъ: Азъ мисля, че прѣвъ пѣтъ тоя въпросъ сега се възбужда, но по-добрѣ е да остане да се възбуди наесенъ, а не сега, защото ето какъ стои работата. Внася се прѣдложение на първо четене, нали? (Министъръ-Прѣдседателъ Д-ръ С. Даневъ: Тѣй!) Докато се не чете, то не е внесено формално. Сега, като го прочетете, какво трѣбва да направите? Вториятъ актъ какъвъ ще бѣде? Най-първо сериозни прѣния ставатъ по общата частъ. Вчера, напр., мина законопроектътъ за еснафскитѣ сдружавания. Сериозни прѣния нѣмаше. Второ, кѣдѣ ще го дѣнете тоя законопроектъ, който на първо четене приехте? Ще ли го изпратите въ комисия, или не. То е много интересно. Ако го пратите въ комисия на изучаване, тогава трѣбва да рѣшите, че комисиятъ сж постоянни, permanentes, за цѣлия периодъ, а не само за прѣзъ сесията.

Министъръ-Прѣдседателъ Д-ръ С. Даневъ: Нѣма нужда.

П. Каравеловъ: Че кѣдѣ ще пратите тоя законопроектъ слѣдъ първото четене?

Министъръ-Прѣдседателъ Д-ръ С. Даневъ: Комисията счита се, че може да работи, додѣто не се избере друга!

П. Каравеловъ: Тя не работи. Конституцията никакви комисии permanentes не признава, щомъ се закрие сесията. Въ различни страни различно рѣшаватъ. Има страни, дѣто цѣлото Събрание е комисия, като напр. въ Англия. Комисията не е нѣщо постоянно, тя постоянно не работи и нѣма нужда да се избира. Събранието щомъ се закрие, и комисиятъ прѣставатъ да работятъ. Сега, твърдѣ е възможно, дѣйствително, че едно прѣдложение

да се внася на първото четене няколко пъти — но азъ не намирамъ това за много хубаво. Освѣтъ това не се четатъ толкова внимателно, а обикновено се каперва. Подиръ това, желателно е, този въпросъ да се възбуди въ есенната сесия. Първи пътъ ще бѣде това. Второ, като се внесе, напр., законопроектътъ за еснафитѣ, тогава ще разсждаваме трѣбва ли да се чете изново. Когато веднажъ е четенъ въ сѣщото Събрание — разбирамъ, но ако е отъ друго Събрание? (Министъръ-Прѣдседателъ Д-ръ С. Даневъ: Да, въ сѣщото Събрание, съгласенъ съмъ.) Тогава ще се възбуди и рѣши тоя въпросъ и ще видимъ практиката какъ е въ Европа. Има страни, напр. Франция, дѣто винаги нови прѣдложения внасятъ, но тамъ и бюрото е ново. Но има страни, както Англия, дѣто бюрото е перманентно, както е у насъ. Бюрото е перманентно, но комисиитѣ не сѣ перманентни. Не е четенето страшно, но че за печатането на проектѣ ставатъ повече разноски. При това въ протоколитѣ да се печататъ нѣколко пъти на първо четене не е добро. Така щото, този въпросъ, по-добъръ е, да се отложи за есенната сесия, който да бѣде тогава единъ отъ първитѣ въпроси. А сега малко странно ще бѣде да го прѣдрѣшваме. Ние имаме практика въ това отношение. Ще го разрѣшимъ конкретно. Както щете може да тълкуватъ конституцията, но, менъ ми се струва, тя нищо не рѣшава: нито за, нито противъ. (Министъръ-Прѣдседателъ Д-ръ С. Даневъ: Въ всѣки случай, не е противъ.) Азъ не говоря, че има нѣщо противъ, но не говоря че има и за. Азъ бихъ желалъ да се справимъ съ практиката на другитѣ народи. (Министъръ-Прѣдседателъ Д-ръ С. Даневъ: Практиката на другитѣ народи е различна.) Азъ не зная какъ е практиката тѣй, както Вие прѣдлагате да стане у насъ. Не зная достатъчно този въпросъ. Азъ бихъ желалъ да ми посочите страна, дѣто има такова нѣщо, както Вие прѣдлагате. (Министъръ-Прѣдседателъ Д-ръ С. Даневъ: Австрийскитѣ парламентъ напр.) Това азъ не зная. (Министъръ Д-ръ А. Радевъ: И въ Франция е тѣй.) Азъ нѣмамъ нищо противъ, ако има такова нѣщо въ другитѣ страни. Не виждамъ, че има нѣщо противорѣчие на конституцията. Но зная, че рѣшията на първото четене ставатъ. Наведнажъ ставатъ рѣшията и нѣма защо да се повтарятъ, но по-сериозно четене е второто четене. Бихъ молилъ сега да се отложи, да се не рѣшава in abstracto този въпросъ.

Министъръ-Прѣдседателъ Д-ръ С. Даневъ: Г-да! Ако имаше нѣкои сериозни причини да не рѣшаваме този въпросъ сега, бихъ се съгласилъ, защото и азъ признавамъ, че той никакво практическо значение въ тази минута нѣма. Той ще има такова, когато се съберемъ наесенъ и почнемъ, напр., второто четене на законопроекта за еснафитѣ: азъ ще поддържамъ, че първото четене е станало, а нѣкои може да поддържатъ противното. Но на

всѣки начинъ, мисля, че и сега бихме могли да се занимаемъ съ въпроса. Съ туй нѣкое зло нѣма да се направи. Може въпросътъ да не се рѣшава еднообразно въ всичкитѣ страни; всѣка страна ще го рѣши споредъ нуждитѣ, споредъ традициитѣ си, а ние като се сезираме съ въпроса, ако видимъ, че нашата практика има неудобства, може да го рѣшимъ, най-сетнѣ, тѣй, както азъ прѣдложихъ.

Сега възражението, което направи г. Каравеловъ, че ще бѣде странно да се гласува едно прѣдложение на първо четене и да се възложи на комисиия, когато е извѣстно, че комисиитѣ прѣзъ врѣме на парламентарната ваканция не заседаватъ, е дѣйствително възражение умѣстно, но специфично. Прѣдставѣте си обаче слѣдующи случаи. Прѣдложението е минало на първо четене, прѣприатено въ комисията, комисията го е разгледала и нѣма врѣме да го докладва. Въ такъвъ случай нѣма съмнѣние, че нѣма нужда повече комисията да се занимава съ него, но какво да се прави съ такъвъ законопроектъ, трѣбва ли да се счита че той на първо четене не е миналъ?! Въпросътъ тѣй поставенъ, менъ ми се чини, че той по-правилно ще бѣде разрѣшенъ, ако се приеме възгледътъ, който азъ поддържамъ. Впрочемъ, ако комисиитѣ не се занимаватъ съ прѣдложенията, които сѣ прокарани на първо четене — по причина на ваканцията, то е, защото ваканцията е за всички, а слѣдователно, и за комисиитѣ, та и тѣ нѣма да работятъ. Щомъ обаче се събере Народното Събрание наесенъ и първитѣ дни вие знаете колко врѣме отива даромъ, комисиитѣ ще иматъ работа отъ миналата сесия и ще могатъ да се заловятъ веднага за нея. Ето защо мисля, че има извѣстна практическа полза да се приеме прѣдложението, което прави.

Прѣдседателствующъ Д. Е. Поповъ: Слѣдующиятъ дневенъ редъ е, обсъждане прѣдложението на Министъръ-Прѣдседателя.

М. Маджаровъ: Азъ ще помоля г. Министъръ-Прѣдседателя, макаръ да е умѣстно повдигнатъ сега въпросътъ, но сега да не го разрѣшаваме, толкова повече че имаме много късо врѣме на разположение. Наистина, тоя въпросъ не е разрѣшенъ ясно въ конституцията, но понеже имаме 25-годишна практика, крива или права, една практика, че не може единъ законопроектъ, внесенъ въ една сесия, да почне второто му четене на слѣдующата сесия, — не можемъ да отидемъ изведнажъ да прѣобърщаме тая практика, безъ да сме се приготвили и безъ да сме чели за това порано и да сме видѣли какво става и въ другитѣ мѣста. Да ви кажа право, че отъ снощи прѣзъ нѣтъ се породи въ менъ мисълта, че тоя въпросъ може да бѣде разрѣшаванъ иначе. Азъ бихъ навикналъ и продължавахъ да мисля, че внесенъ единъ законопроектъ въ една сесия и не приетъ, трѣбва да се внесе изново въ другата сесия. Това ме кара още и да мисля, че нѣма да има прак-

тически никаква полза ако става инакъ. Каза се, че печатането на законопроектите, като се повтаря, струва повече разноски. Струва ми се, г-да прѣдставители, че даже и да приемемъ прѣдложението на г. Министъръ-Прѣдседателя, въ туй отношение нѣма да направимъ нѣкаква економия. Вие знаете какво правимъ съ проектите: ние вземаме законопроектите, занасяме ги въ къщи и ги унищожаваме — не трѣбва да си правимъ илюзия, че ги пазимъ; и ще дойдемъ съ животъ и здраве наесенъ и непрѣмѣнно ще искаме нови проекти отъ канцеларията да ни даватъ. Така щото, нѣма економия. Колкото за четенето, мисля, не е неизбѣжно нужно да се четатъ законопроектите, а трѣбва просто да се депозиратъ. Въ Англия и Франция не се четатъ законопроектите, а просто казва депутатътъ: г-да народни прѣдставители, за вапне улеснение депозирамъ на масата на стенографитъ, или на масата на бюрото тия и тия книжа, и тѣ безъ да се четатъ се напечатватъ. Може тази економия да имаме, че може да се не прочитатъ на първо четене, а щомъ се раздадатъ, да се счита, че тѣ сж вече четени. Та по тази причина и по причина, че г. Министъръ-Прѣдседателятъ, който въ второто говорене, гледамъ, е наклоненъ да остане този въпросъ, то нека при първия законопроектъ въ идущата редовна сесия да повдигнемъ този въпросъ и да го разгледаме. Вѣрвамъ, че нѣма да направимъ противорѣчие или нарушение било на конституцията или на практиката въ другитѣ страни и можемъ да го приемемъ. Най-послѣ не е единствената причина за губене на врѣмето това, че сме чели законопроектите, а знаемъ, че и по други причини ние сме загубвали много врѣме. Та, азъ ще моля г. Министъръ-Прѣдседателя да се съгласи да оставимъ този въпросъ за идущата сесия.

Д. Петковъ: Ако г. Министъръ-Прѣдседателятъ е съ мнѣнието на г. Каравелова, нѣма какво да говоримъ. Менѣ ми се струва, че мнѣнието на г. Каравелова е приемливо за правителството, защото ние виждаме, че никой не възстава противъ прѣдложението отъ страна на правителството, толкова повече че конституцията по тоя случай, както каза г. Каравеловъ, мълчи — нито е за, нито е противъ; можемъ да рѣшимъ тѣй или инакъ; но ми се струва, че прѣдложението на г. Каравелова е по-практично: ще се отвори редовната сесия и правителството може да сезира Събранието, че има известни проекти, които трѣбва да се прѣдадатъ на комисиитѣ, и може ли да се внесатъ тѣ да ги разглеждатъ, когато сж четени миналата сесия; тогава можемъ да разискваме и да разрѣшимъ въпроса. И, освѣнъ това, какъвъ собствено практически резултатъ сега ще извлѣчете ако се разрѣши тоя въпросъ? Никакъвъ. Сега сте го разрѣшили или въ идущата сесия, сѣ е сж щото. Затова безъ да се увеличае по-нататѣкъ дълго да говоримъ, по-правилно е да приемемъ прѣдложението на г. Каравелова и да остане тоя въпросъ

да бѣде прѣдложенъ при първия удобенъ случай въ редовната сесия.

Т. Теодоровъ: Азъ бихъ желалъ г. г. народнитѣ прѣдставители да знаятъ какво е мнѣнието на правителството по тоя въпросъ: дали е съгласно да се отложи въпросътъ за идущата сесия или не. (Министъръ М. Сарафовъ: Не.) Ако не е съгласно, да остане разрѣшението му за наесенъ; азъ мисля, че ние не можемъ да го разрѣшаваме бързешката: той е извънредно важенъ конституционенъ въпросъ. Азъ ще ви кажа даже, че съмъ противъ, че ние не можемъ да го приемемъ и че никѣдѣ това не се практикува. Вие цѣлия парламентаризмъ ще обърнете нагорѣ съ краката. Не можемъ този въпросъ така набързо да рѣшимъ, че въ идущата сесия да не правимъ първо четене на четенитѣ законопроекти. Ами ще дойдатъ нови депутати, които да нѣматъ тия законопроекти въ рѣка, по-неже не сж ги взели.

Д. Цанковъ: Да ги държатъ!

Министъръ Д-ръ А. Радевъ: Ами и въ сж щата сесия може да дойдатъ нови депутати!

Т. Теодоровъ: То е друго нѣщо. Но въ всѣки случай ако мислите, че сега трѣбва да се разрѣши въпросътъ, дайте ми думата и да говоря.

Министъръ-Прѣдседателъ Д-ръ С. Даневъ: Имате думата. (Гласове: Часътъ е 12.)

Т. Теодоровъ: Азъ мисля, г-да прѣдставители, че нововъведението, което се прави, най-напрѣдъ трѣбва да се мотивира защо се прави. Ако въ продължение на 20 и толкова години и въ продължение на 12 Народни Събрания се е постигвало друго-яче, азъ мисля, че е създаденъ вече единъ прецедентъ, създадена е една вече парламентарна практика и онзи, който иска да я измѣни, трѣбва да дойде да прѣдстави мотиви, за да я приемемъ. Може би да ви се показва, че е глупаво нѣщо да се спремъ да дебатираме единъ законопроектъ сега на първо четене... (Министъръ-Прѣдседателъ Д-ръ С. Даневъ: Никой не казва, че е глупаво! Отъ моитѣ уста не чухте подобно нѣщо! Казахъ, че не е практично.) Азъ не сварихъ кога сте говорили. (Гласове отъ дѣсницата: Тогава защо казвате?) Ако не считате, че е глупаво, казвате, че се губи врѣме. Е добръ, азъ ще ви кажа, че това губене на врѣме, за да се разгледа единъ законопроектъ и обсъди по принципъ, е най-производителното губене на врѣме. Ние си губимъ врѣмето въ други случаи, въ други работи, дѣто би трѣбвало да направимъ нѣщо, за да го економисаме; но да мислимъ, че си губимъ врѣмето, когато обсъждаме единъ законопроектъ на правителството по принципъ, това значи да бѣгаме отъ работа, това значи да бѣдемъ мързеливи, това значи да не

искаме да мислимъ, да не искаме да позволимъ на Камарата да обсъди по начало онѣзи мѣроприятия, съ които правителството иска да сезира Камарата. Вие мислите, че това, което направихме вчера, че приехме 25 прѣдложения отъ законодателенъ характеръ на първо четене, мислите, че това може да замѣни едно принципиално дебатиране на тия законопроекти и вие да приемете, че сме ги обсъдили! (Министъръ-Прѣдседателъ Д-ръ С. Даневъ: Когато ставаше вчера разискване, казахъ, че туй първо четене за мене важи, защото ще направи прѣдложение въ идущата сесия да се пристъпи къмъ второ четене.) Сега, азъ не зная, ако Вие сте прѣдрѣшили въпроса. За Васъ може да е тѣй, но за мене важеше парламентарната практика. (Министъръ-Прѣдседателъ Д-ръ С. Даневъ: Азъ го завихъ въ всѣки случай на народнитѣ прѣдставители.) Какво сте мислили Вие, какво сме мислили ние, то е другъ въпросъ, но азъ казвамъ какво трѣбва да мислимъ ние, като знаемъ сега съществуващия редъ въ нашата земя и другагѣ. Този редъ е такъвъ, какъвто азъ го казвамъ. Сега, ако искате да измѣните реда, то е другъ въпросъ. Трѣбваше да го измѣните по-напрѣдъ, че послѣ. Сега, азъ ви казвамъ, че онова първо четене, което стана вчера на цѣль редъ прѣдложения и законопроекти, азъ не го считамъ за първо четене и, ако правителството мисли по този начинъ да се освободи отъ принципиалнитѣ дебати по приемането на първо четене на тия законопроекти лесно-лесно... (Министъръ-Прѣдседателъ Д-ръ С. Даневъ: Никой не мисли да се освобождава отъ дебати!) Тогава позволѣте на Народното Сѣбрание да не си затвара устата за идущата сесия! (Министъръ-Прѣдседателъ Д-ръ С. Даневъ: Ако азъ се съгласихъ да се чете законътъ за еснафитѣ, не искахъ да играя комедия, а искахъ дѣйствително да се прочете на първо четене, за да може да се пристъпи къмъ второ четене.) Нищо не Ви прѣчи да се съгласите въ идущата сесия да се чете на първо, второ и трето четене, (Отъ дѣсницата: Ааа!) и не е въпросътъ само за него; въпросътъ е тукъ принципиално поставенъ: може ли по този начинъ въ една сесия да стане първото четене, а второто четене да стане въ друга сесия, защото има да правимъ 10 допълнителни избори? (Министъръ-Прѣдседателъ Д-ръ С. Даневъ: Г-нъ Радевъ на това Ви отговори: че и въ течение на една сесия може да има нови прѣдставители. Това нищо не значи.) Въ течение на една сесия не могатъ да станатъ такива съществени промѣни въ състава на депутатитѣ. Въ всѣки случай, никѣдъ нѣма прѣдвидено у насъ, било въ конституцията или въ правилника, че внесенитѣ единъ пътъ проектъ, защото сж дошли нови прѣдставители, да се внесе изново въ една и сѣща сесия. Казано е при какви условия: ако се оттегли или отхвърли, не може да се внесе изново въ сѣщата сесия, но нѣма прѣдвидено, щото въ една и сѣща сесия да се

внеса два пъти. Това не се прави никѣдъ. Не се прави никѣдъ, щото проекти, разгледани въ една сесия, да се внасятъ на второ четене въ слѣдующата сесия. И азъ питамъ: тая практика ще приложите на тая сесия, която приближава, или за всички? (Министъръ-Прѣдседателъ Д-ръ С. Даневъ: На всички сесии на едно народно сѣбрание.) Значи, докато трае Народното Сѣбрание. (Министъръ Д-ръ А. Радевъ: Да!) Тогава, ако едно народно сѣбрание въ България доживѣе своя законенъ периодъ отъ 5 години, вие ще имате отначало докрай едно грамадно количество законопроекти, които ще стоятъ на таблицата, (Министъръ М. Сарафовъ: Вѣрно!) и, може би, такива, които ще бждатъ съвършена аномалия; може да се намѣри едно правителство, което ще намѣри, че единъ законопроектъ, пристъпъ на първо четене въ 1902 г., трѣбва да се чете на трето четене въ 1906 г. (Министъръ-Прѣдседателъ Д-ръ С. Даневъ: Въ всѣки случай това е помалка аномалия, отколкото въ всѣка сесия да ги четемъ.) Азъ ще ви припомня само, че миналата година въ края на сесията се внесоха цѣль редъ закони и се приеха на първо четене по сѣщия начинъ и правителството не обѣли жбъ за тѣхъ и не помисли никога, че е или своеврѣменно, или че е належащо, или полезно да се разгледатъ. Даже когато нѣкои отъ г. г. народнитѣ прѣдставители искахъ, щото тѣзи законопроекти изново да се поставятъ на масата, правителството каза: ние не сме противъ, че съставятъ на Народното Сѣбрание е такъвъ... (Министъръ-Прѣдседателъ Д-ръ С. Даневъ: То бѣше XI-то Народное Сѣбрание, а сега е XII-то!) Съ това искамъ да ви кажа, какъ може да се измѣни обстоятелствата за сѣщия правителство, почти въ сѣщия съставъ, въ течение на 4 мѣсеца само, отъ декемврий мѣсець 1901 г. до края на февруарий 1902 г. (Министъръ-Прѣдседателъ Д-ръ С. Даневъ: Правителството, съгласно конституцията, е въ правото си да оттегли проектитѣ всѣкога, ако не сж разгледани.) Нѣма съмнѣние, че е въ правото си. Но азъ ви увѣрявамъ, че ние, които имаме сега вашитѣ законопроекти, които сме чели, не само че нѣма да ги изучимъ прѣзъ течението на това врѣме, но на сесия, когато дойдемъ, ние нѣма да имаме тия законопроекти, да видимъ какво съдържатъ тѣ. (Министъръ М. Сарафовъ: Въ протоколитѣ ще ги има!) Азъ ви гарантирамъ, че законътъ за еснафскитѣ сдружения никой отъ министритѣ не го е челъ, макаръ че е миналъ, че $\frac{3}{4}$ отъ г. г. депутатитѣ, които сж го подписали, не сж го чели, защото гледамъ какъ стана работата. (Министъръ-Прѣдседателъ Д-ръ С. Даневъ: Г-нъ Теодоровъ! Недѣйте говори за насъ, а говорѣте за Васъ!) Азъ не съмъ го подписалъ. Коего подписна, азъ го чета. И, слѣдователно, ако ние вчера, опзи дѣнь, въ тази сесия въобще, приехме на първо четене извѣстни законопроекти — които не сж толкова много, трѣбва да кажа въ добавъкъ, щото да ви каратъ да изѣстите врѣмето, — не сме знаели, че това приемаме

ще има окончателно значение, а сме знаели, че заседанията ще се закриват във вторник и че вие правите това само да очистите дневния ред, та вие не трябва експромтом да искате от Народното Събрание да ви освободи, тъй да се каже, от дебати по тия законопроекти и да спечелите едно четене. Ако се грижите за времето, азъ Ви увѣрявамъ, че нѣма да изгубите много време. Колко време изгубихте вчера? Само единъ день. Загубѣте още единъ день въ идущата сесия, ако мислите, че вчерашнитѣ дебати сж достатъчно сериозни и че сж изчерпили въпроса. Най-много, което ще стане въ идущата сесия, при сжщия съставъ, е да се изгуби единъ день и да се повторятъ сжщитѣ дебати. Питамъ ви азъ: за тази ли економия отъ единъ день повдигате този въпросъ? За тази ли економия отъ единъ день вие искате Народното Събрание въ послѣдната минута на своето сжществуване въ тая сесия да вземе едно рѣшение, което измѣнява окончателно всичката досегашна практика на Народното Събрание? (Ф. Симидовъ: Да имате време да прочетете повече.— Т. Начовъ: Вчера защо не дойдохте да кажете туй?) Поставено ли бѣше на дневенъ редъ да се обсъжда? (Отъ дѣсницата: Поставено бѣше.) Добръ, ако е поставено на дневенъ редъ, азъ пакъ ви казвамъ, че ние нѣмаме достатъчно време, за да вземемъ окончателно рѣшение по този въпросъ. Нека обсъдимъ въпроса по-зрѣло и да не бързае сега, защото нѣма да направимъ Богъ-знае каква економия на времето съ туй, че ще вземемъ при бързано рѣшение. (Д. Цанковъ: Какво прибързване! Това само за твоитѣ инатъ.) Ако имате 10 законопроекта, прокарани прѣзъ тази сесия, ако имате законопроекти, приети по принципъ, които ви биха отнели 15 дена разискване, разбирамъ още да кажете: искаме да економисаме 15 дена! Вие казахте въ началото на сесията, че законопроекти нѣма да внасяте. Васъ ви питаха наредъ по екзамеъ въ началото на сесията нѣколко души: имате ли намѣрение да внасяте законопроекти, или не, и вие казахте, че нѣма да внасяме нищо. Г-нъ Министъръ-Прѣдседателъ декларира, като една програма на сесията, която е извънредна и въ която, разумѣва се, въпроситѣ, които трябва да бждатъ поставени на разискване, трябва да сж ограничено число, и каза — азъ помня неговитѣ думи, — че два сж въпроситѣ, съ които ще се занимае извънредната сесия, (Министъръ-Прѣдседателъ Д-ръ С. Даневъ: Какво отъ това?) а тѣзи два въпроса сж: бюджетътъ и заемътъ; и той мислѣше, ако тия два въпроса се разрѣшатъ, задачата на тая сесия е окончателно изпълнена. Щомъ е тъй, и вие не мислите да внесете никакви законопроекти и не внесохте такива до 24 того. На 24 юлий ние бѣхме сюрпризирани отъ едно законче, на което гласътъ ще се чуе по-нататъкъ и на което историята ще бжде твърдѣ интересна, отъ г. Министра на Правослудieto. И като нѣмаше време да се напечата, набрахте го съ машината, разпрѣснахте го и на

другия день го прѣкарахте на първо и второ четене. (Министъръ П. Абрашевъ: Сега туй не е вѣрно: на двѣ четения не може да мине въ единъ день!) Бѣхте принудени отъ улицата, отъ митинга, да поставите на дневенъ редъ единъ законопроектъ, който не сте работили и за който казвамъ, че не сте го чели. (Министъръ-Прѣдседателъ Д-ръ С. Даневъ: Какъ смѣете да утвърдявате това? Това е много смѣло, много дръско!) Внесе го г. Пипевъ, знамъ депутацията, знамъ и всичко. За единъ-едничкъ законопроектъ, какъвто е законътъ за еснафскитѣ сдружения, противъ който законопроектъ вие говорихте по-рано и писахте въ вѣстникитѣ си, когато ние го внесохме и го направихме законъ, (Министъръ-Прѣдседателъ Д-ръ С. Даневъ: Не знаете какво говорите.) сега вие искате само за този законъ, може би и за още не зная какви прѣдложения, каквито вчера не сте могли да прокарате, (Министъръ П. Абрашевъ: Ами че Вие да бѣхте дошли да чуete!) да економисате първото четене и да въведете единъ новъ принципъ, който, споредъ мене, сегазасага поне, не ни се налага. Азъ съмъ билъ членъ въ други Народни Събрания, въ VIII-то и IX-то, и зная грамадния трудъ извършенъ въ една сесия, който е пропадналъ, защото не е могълъ да бжде изкаранъ докрая на сесията. Разбирамъ, тамъ да се възбуждаше такъвъ въпросъ, когато имаше цѣлъ редъ работи извършени, но сега вие нѣмате такава належаща нужда и, както се спомена отъ г. Каравелова и г. Маджарова — азъ това заварихъ когато се говорѣше, — този въпросъ може да се рѣши твърдѣ добръ въ идущата сесия и нѣма да имате нищо изедено и изпито; ще се прѣдложи тогава: понеже първото четене е станало въ извънредната сесия, нѣма нужда да става друго четене. Ние ще се произнесемъ по този въпросъ съ познание на работата и можемъ тогава да рѣшимъ това, което сега мислите да рѣшите. Нѣма да има нѣщо, което да сме изгубили.

Ето защо азъ считамъ, че това прѣдложение не е достатъчно мотивирано, не сж достатъчно оправдателни мотивитѣ, не е достатъчно обмислено, не е съгласно съ досегашната ни парламентарна практика и ние не трябва да го усвоимъ. Ако вие желаете да си направите волята, направѣте я. Азъ едно нѣщо само знамъ, че вчера, когато се прие-маха на първо четене тия прѣдложения, и азъ надникнахъ въ Събранието, както надниквахъ всички, които сж отегчени, и видѣхъ, че тукъ нѣмаше повече отъ 15 души, които слушаха. (И. Гърковъ: Имаше.) По-рано, когато се отвори засѣданието, имаше, но когато да се четатъ прѣдложенията, нѣмаше вътрѣ, а имаше въ бюфета; повече стоеха тамъ, отколкото тукъ. Това бѣше резултатъ въ съзнанието на всички, че се касае само за изпълнение на една формалност по-скоро, а не за приемане на законопроекти. Ето защо, безъ да искамъ да поврѣдя на вашитѣ рѣшения, вземѣте си вашето рѣшение, направѣте какъвто искате, но азъ дър-

жехъ да си кажа мнѣнието, а пъкъ вие си рѣшете каквото знаете. Ние сме видѣли кѣдѣ ще ни закарате, ако ви слѣдимъ. Карайте по-скоро баремъ, за да ви видимъ кѣдѣ ще ни заведете. Ние ще ви видимъ отъ пѣтя! Вие приехте единъ бюджетъ съ 3.000.000 л. дефицитъ още отсега, каквото не е приемало никое отъ Народнитѣ Събрания досега, и го гласувахте съ единодушие. Ние само искаме да ви видимъ на работа и да ви оставимъ да работите, защото тази охота за работа се яви у васъ онзи день, откогато си отидоха всички опозиционни депутати, и охотата да отговаряте на интерпелации се яви, слѣдъ като си отидоха прѣдставителитѣ по кѣщитѣ.

Прѣдседателствующъ Д. К. Поповъ: Има думата г. Димитъръ Христовъ.

Д. Христовъ: Отказвамъ се.

Прѣдседателствующъ Д. К. Поповъ: Слѣдва г. Такевъ.

М. Такевъ: Г-да прѣдставители! Менѣ ми се струва, че нѣма защо да се дразнимъ, нѣма защо г. Първиятъ Министъръ да се не съгласява да отложимъ рѣшението специално на този въпросъ въ слѣдующата редовна сесия. Защото двѣ могатъ да бѣдатъ съображенията на г. министра, за да се рѣши още сега: първо, слѣдующия пѣтъ като ще дойдемъ, да нѣма друго да работимъ, освѣнъ трето четене за онѣзи законопроекти, които минаха на двѣ, и да се свърши работата и, второ, да не се правятъ никакви прѣпятствия на правителството, за да може то по-скоро да извърши и по-дѣлна работа. Вѣрва ли г. министърътъ, че ако има желание лѣвицата, и въобще опозицията, да му прави прѣчки въ това отношение. . . (Д. Цанковъ: Какви прѣчки? Да се не харчатъ пари — това.) Даже ако е и за харчене на пари. (Д. Цанковъ: И азъ съмъ направилъ едно прѣдложение — трѣбва да го печатамъ пакъ.) Щомъ сега ще вземете туй рѣшение, въ редовната сесия ще внесе прѣдложение, поддрѣпено съ 45 души прѣдставители, (Т. Начовъ: Можете!) и ще прѣдизвикамъ измѣнението на вашето сегашно рѣшение. (Т. Начовъ: 10 души трѣбватъ!) 45—50 души ще подпишатъ и ще говоримъ по туй прѣдложение три дена. Искамъ друго да ви кажа съ това. Ако е работата за недобросъвѣстностъ, всѣкога може да намѣри тя мѣсто и всѣкога на законно основание може да се продължи сесията. Г-нъ Каравеловъ какво ви каза? Въпросътъ е много важенъ; дайте да видимъ какъ е въ другитѣ парламенти; нашата конституция мълчи по него въпросъ: не запрѣщава прѣдложението на г. Данева, но не го и оторизира. Съ една рѣчь, има единъ въпросъ принципиаленъ и конституционенъ, и понеже вие искате, както ви каза и г. Теодоровъ, да измѣните една 25-годишна практика на Парламента — а ви е извѣстно, че парламентарната практика съставлява законъ за тѣзи държави — то за да може да се измѣни една 25-годишна пар-

ламентарна практика, струва ми се, че не сѣ достатѣчни тѣзи мотиви, които ни даде г. Даневъ, нито пъкъ времето е достатѣчно сега, когато бързаме да закриемъ сесията. Ето защо, безъ да искамъ съ туй да правя нѣкакъвъ въпросъ, моля да се отложатъ разискванията на това прѣдложение за първия день отъ редовната сесия, и ако тогана народното прѣдставителство рѣши по принципъ, че така трѣбва да бѣде, така ще го приемемъ; ако го отхвърли, ще го гласуваме на три четения и ще се свърши. Но каква цѣль ще постигне правителството, ако днесъ го рѣшимъ? Никаква. Защото слѣдующата сесия било азъ, било г. Теодоровъ, било г. Каравеловъ, било г. Маджаровъ ще направятъ специално прѣдложение, когато ще имаме време да дебатирате по този въпросъ и ще говоримъ три дена по него. Ето защо азъ моля г. Министъръ-Прѣдседателя, нека отъ този въпросъ не прави капиталъ, но да се съгласи съ прѣдложението на г. Каравелова и да се отложи този въпросъ за първитѣ дни на редовната сесия.

К. Мирски: Една дума имамъ да кажа, г-да народни прѣдставители! (Смѣхъ.) Чакайте, не знаете още какво ще говоря! Азъ симпатизирамъ на прѣдложението на г. Министъръ-Президента. — Доволи ли сте? Значи, щомъ одобрявамъ, мълчете. Азъ симпатизирамъ, първо, защото това прѣдложение не е противно на конституцията и, второ, защото ще се научимъ да пестимъ тѣзи законопроекти, които ни се данатъ, а не да ги кѣсеме. То е малко нѣщо, но сѣ важи. Но азъ не мога да се съгласи да се гласува сега това прѣдложение, и ето причинитѣ за това, г-да народни прѣдставители. Касае се да се създаде една практика. Практика се създава по конкретни случаи. Вчера г. Министъръ-Прѣдседателятъ ако, подиръ като обсъждахме законопроекта за еснафскитѣ сдружвания колкото искахме, бѣше прѣдложилъ да гласуваме, щото второто четене да стане въ идущата сесия, щѣхме да създадемъ единъ прецедентъ отъ парламентарна практика; но г. министърътъ стои на друга почва. Той иска общо рѣшение, съ други думи г. Министъръ-Президентътъ иска да допълни правилника, и азъ го моля, щомъ се касае за допълнение на правилника, да наредимъ нѣкои редове, (Министъръ Х. Теодоровъ: По правилника не се иска.) въ случая да допълнимъ чл. 52 отъ правилника. Нека направи съгласно чл. 102 — а пъкъ и то иска три четения, — нека най-напрѣдъ се напише прѣдложение. И азъ бихъ молилъ не само това прѣдложение да се напише, но да се напишатъ и други прѣдложения, които да улеснятъ нашата работа, и въ идущата сесия моля г. Министъръ-Президента да внесе туй прѣдложение и другитѣ прѣдложения, за да се ускори работата на Народното Събрание.

Н. Веневъ: Г-да прѣдставители! Азъ бихъ желалъ г. Министъръ-Прѣдседателятъ да се съгласи да се отложатъ разискванията по този въпросъ за

идущата сесия, и то ето защо. Не печелите време, а губите време, като го разисквате сега. Това не е едно законодателно предложение, което да не можем да го отменим идущата сесия или за което да се иска друго законодателно предложение, подписано от няколко души, за да го отменим. Това е една практика, която може да се отмени веднага. Вие ще решите по болшинство днес, че законопроектът, който съчетени на първо четене, идущата сесия да се четат на второ четене; идущата сесия аз ще повдигна въпрос, че нѣмаме право да ги четем на второ четене, и пакъ ще се възбуди въпрос. (Д. Цанковъ: Кой ще те слуша!) Ще ме слушате, защото правилникътъ ми дава туй право. Но азъ имамъ и друга една причина, която ме кара да се страхувамъ отъ приемането на това предложение. Г-нъ Цанковъ! Това предложение на г. Министъръ-Прѣседателя се отнася както за законитѣ, които по инициативата на правителството се внасятъ, тъй и за предложенията, които се внасятъ по инициативата на Народното Събрание. Азъ имамъ едно предложение приподписано отъ мене — предложението е внесено отъ другъ, но приподписано отъ мене; подписахъ го и мина на първо четене, само защото знаехъ, че ще мине въ тази сесия, защото, ако знаехъ, че вие ще го гласувате идущата сесия, нѣмаше да го подпиша, а щѣхъ да подпиша по-късно предложението. Какъ вие имате право това предложение, което е приподписано отъ мене, което съ моя подписъ е дошло въ тази сесия, какво право имате, казвамъ, да го разисквате на второ четене въ идущата сесия и азъ да нѣмамъ право да си го оттегля? (Министъръ Д-ръ А. Радевъ: Може да го оттеглите.) Има и други съображения. Единъ министъръ когато внесе единъ законопроектъ, той мисли, че ще го прокара прѣзъ Камарата и ще го прокара той. Защото той иска да му даде мотивировка, той иска да бъде господаръ на него, той да може да се съгласи за измѣнението или за неизмѣнението на този законопроектъ. И ако допуснете, че вашиятъ законопроектъ, четенъ на първо четене, ще го разисквате на второ четене въ идущата сесия, и не сте гарантирани, че ще бъдете министъръ, ще дойде другъ министъръ, който ще изопачи вашия законопроектъ и вие ще бъдете отговоренъ за него. (Министъръ Д-ръ А. Радевъ: Може да го оттегли.) Хората ще знаятъ, че този законопроектъ е внесенъ отъ г. Радева, нѣма да държатъ смѣтка че този законопроектъ е прѣтърпѣлъ измѣнение въ негово отсъствие. (Министъръ Д-ръ А. Радевъ: Азъ мога да го оттегля.) Не можете да го оттеглите, защото нѣма да бъдете министъръ. (Т. Орловъ: Другиятъ министъръ ще го оттегли.)

Азъ предлагамъ този въпросъ, повдигнатъ отъ г. Дапева съвсѣмъ случайно, безъ нѣкакво формално предложение, да не го разискваме сега, защото ще губимъ само време. Идущата сесия щомъ се отвори, може да се повдигне.

Прѣседателствующъ Д. К. Поповъ: Полагамъ на гласуване предложението на г. Министъръ-Прѣседатели и моля ония г. г. народни прѣдставители, които го приематъ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Събранието приема.

В. Димитровъ: За да свѣршимъ съ питанята, г-да народни прѣдставители, (Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: И да започнемъ пакъ съ питаніи.) и за да почнемъ пакъ съ питанія въ идущата сесия, имамъ да направя едно малко питане на г. Министра на Вътрѣшнитѣ Работи. Днесъ получихъ единъ документъ, който прѣдставлява единъ атестатъ отъ епохата на „огромнитѣ либерали“, който гласи слѣдущето. (Чете.) „Горнѣорѣховско околийско управление, № 6.207, 27 юлий 1902 г. До Господина Кмета на Горнѣорѣховската градска община: Съобщавамъ Ви, г-нъ кмете, че Търновскитѣ окръженъ хигиенически свѣтъ, въ засѣданието си на 26 т. м., съ протоколъ № 4, по поводъ появилата се болестъ скарлатина тукъ въ Горна-Орѣховица и гр. Лѣсковецъ, рѣшилъ да се изолиратъ заразениѣ къщи посрѣдствомъ стража, за да се отнеме възможността на домашнитѣ, както болни, тъй и здрави, да се сношаватъ съ вънкашни здрави лица. А въ случай че това не може да се изгълни съ най-голяма строгостъ, то да се запрѣти на жителитѣ отъ гр. Горна-Орѣховица и Лѣсковецъ да посѣщаватъ за разходка и удоволствие, освѣтъ по нужди, пътуването до Горнѣорѣховската гара, дѣто може заразата да се прѣнесе на гарата и заразятъ нѣкон пѣтници, които чѣкъ ще я прѣнесатъ другадъ. Тѣй сжщо да се запрѣти отиването имъ до Търново прѣзъ време докато трае епидемията, а особено на 28 того, въ който день е свиканъ конгресътъ на социалиститѣ и до траянето му.“ (Смѣхъ отъ крайната лѣвица.)

Спомнимъ си, г-да прѣдставители, че либералитѣ, бидейки на властъ, обявиха с. Ботево, Поповска околия, за заражено отъ скарлатина, за да не пуснатъ г. Влагоева и г. Сакжова да влѣзатъ вътрѣ. По-нататкъ. (Чете.) „Прѣдъ видъ, че първиятъ пунктъ на хигиеническия свѣтъ не може да се приложи всецѣло по единствената само причина, че досега не е опрѣдѣлено окончателно отъ лѣкаритѣ къдъ и въ кои сѣмейства се е явила скарлатина, за да се изолиратъ и постави стража, а още повече че полицейската стража едва ли би достигнала да заема всички тия постове, затова азъ считамъ за необходимо, г-нъ кмете, да вземете най-бързи и енергични мѣрки да се турятъ засега послѣднитѣ два пункта отъ рѣшеніята на хигиеническия свѣтъ, като още днесъ разгласите и прѣдопрѣдите гражданитѣ, че е запрѣтено отиването на разходка и удоволствие на Горнѣорѣховската гара, освѣтъ по нужди за пътуване, а така сжщо и до гр. Търново, додѣто трае епидемията, особено на 28 того, въ който день е свиканъ конгресътъ отъ социалиститѣ до траянето му. Околийски началникъ Денчевъ, Секретаръ Шивачевъ.“

Г-да прѣдставители! Вамъ е извѣстно, прѣди всичко, че никакви хигиенически окръжни съвѣти не могатъ да обявяватъ извѣстни мѣстности за заразени отъ епидемически болести. Това е Върховниятъ медицински съвѣтъ, начело на Санитарната дирекция, който може по доношението отъ околийския лѣкаръ и окръжния лѣкаръ да вземе подобно рѣшение. Обаче, окръжниятъ хигиенически съвѣтъ въ Търново, боейки се околното население по случай прѣдстоящитѣ окръжни избори да се не зарази отъ социалистическия конгресъ и отъ социалистическия идеѣ, намѣрилъ за необходимо да обяви Горна-Орѣховица и Лѣсковецъ за заразени отъ скарлатина. Това едно.

Второ. Околийскиятъ началникъ, прѣдставителъ на г. Министра на Вътрѣшнитѣ Работи, много ревностенъ либералъ, намѣрилъ за нужно да приложи въ изпълнение едно протоколно рѣшение на хигиенически съвѣтъ, което не почива на никакъвъ законъ. По поводъ на това, питамъ сега г. Министра на Вътрѣшнитѣ Работи: смѣта ли той да обуздае казания околийски началникъ да не прави подобни прѣдписания до общинскитѣ съвѣти на Горна-Орѣховица и Лѣсковецъ, и смѣта ли да внуши на окръжния хигиенически съвѣтъ въ Търново, че не е отъ негова компетентностъ, по либералски, да обявява за заразени извѣстни мѣстности, когато подобно нѣщо не е донесено до Върховния медицински съвѣтъ и на Санитарната дирекция и когато тая последната не е вземала подобно рѣшение? (Д-ръ Н. Геннадиевъ: На кой езикъ социализмътъ се нарича скарлатина?) На прогресивно-либералски!

Министъръ А. Людскановъ: Напрасно г. Владимиръ Димитровъ иска да направи такъвъ казусъ отъ тази мѣрка, отъ това разпореждане, което е отъ общественъ редъ. Азъ зная за тази мѣрка. (В. Димитровъ: Околийскиятъ началникъ е радославистъ!) Оставете радославиститѣ! Той днесъ служи на насъ. Азъ не имъ дира боята, а искамъ почитането на законитѣ. (Д-ръ Н. Геннадиевъ: Толкозъ повече че лесно се мѣни!) То е другъ въпросъ. А въпросъ, който ни занимава не трѣбва да се обръща на смѣхъ.

Сега, напрасно г. Владимиръ Димитровъ иска да прѣдаде на този казусъ такова значение, като че ли ние, или по-право властѣта тамъ, сме се бояли отъ заразата на социалиститѣ. Азъ бѣхъ въ Търново лично когато засѣдаваше Вашия конгресъ и, ако е нужно, мога да кажа моитѣ впечатления на друго мѣсто. Ето какъ стои въпросътъ, който ни занимава. Не само въ Търново хигиеническиятъ съвѣтъ, но тая сутринъ получихъ телеграма отъ управителя въ Видинъ, съ която казва, че и Кулскиятъ околийски лѣкаръ е обявилъ нѣколко села за заразени отъ заразителни болести и е запрѣтилъ на избирателитѣ отъ тия села, за да не разпространяватъ тая болестъ, да не ходятъ идущата недѣля за окръжнитѣ избори. Тази сутринъ получихъ това съобщение и азъ съ бърза телеграма

казахъ, че подобно разпореждане е незаконно. Ако има болестъ въ нѣкои кѣщи, казахъ му да вземе строги мѣрки да изолира болнитѣ, а останалитѣ избиратели да отидатъ да гласподаватъ. (В. Димитровъ: Тия избиратели трѣбва да сж опозиционери.) Значи, не само въ Търново, но и на други мѣста има тази болестъ, и санитарнитѣ власти разпореждатъ взимането на подобни мѣрки. Казвамъ ви какво се е случило. Околийскиятъ лѣкаръ въ Кула — не го познавамъ, ми се струва, че е нѣкой си Д-ръ Каваловъ, който е единъ почтенъ човѣкъ — далъ такова постановление на нашитѣ власти за изпълнение. Но както ви казахъ, дадохъ разпореждане веднага да се отмѣни. Сжщото е и въ Търново. Най-напрѣдъ азъ не зная това писмо, та ще Ви моля да ми го дадете да го прочета. Въ петътъ, срѣшу сжбота, получихъ една шифрована телеграма, която ми прѣдава първата половина на Вашето писмо, че имало скарлатина. Това е вѣрно. Отъ своя страна хигиеническиятъ окръженъ съвѣтъ взелъ рѣшение: първо, да се изолиратъ най-строг ония кѣщи, дѣто имало скарлатина; обаче, като се страхувалъ, че не ще може да се запази строго този редъ, хигиеническиятъ съвѣтъ направилъ второ постановление. (Д-ръ Н. Геннадиевъ: Защо пъкъ шифрована телеграма за скарлатина? — Смѣхъ.) То е моя работа и на управителя. Защото имаше и други работи, които се касаятъ за други нѣща. Хигиеническиятъ съвѣтъ постановилъ, че ако ли първото нѣщо е невъзможно, то да се турѣла карантина и на двата споменати градове. Веднага бързо отговорихъ, телеграфически, че това не трѣбва да става, като прѣдписахъ да изолиратъ строго ония кѣщи, дѣто има болестъ, обаче жителитѣ да останатъ свободни и да ходятъ дѣто искатъ. Азъ лично бѣхъ на гарата въ Горна-Орѣховица. Въ недѣля сутринта минахъ оттамъ и узнахъ дѣйствително, че въ Горна-Орѣховица има доста силна скарлатина. И по тази причина, макаръ и да имахъ работа, не се спрѣхъ въ кѣщитѣ на мои приятели, за да не кажатъ хората, че министърътъ не пази постановлението. И само минахъ оттамъ и отидохъ въ Търново. Обаче туй постановление не е нито наше — на административнитѣ власти, — то е на хигиеническиятъ съвѣтъ. Прочее, като ми го съобщиха поменатото постановление, веднага го отмѣнихъ въ сжбота.

В. Димитровъ: Азъ Ви давамъ писмото да го прочетете.

Д. Цанковъ: Има ли въ туй постановление за социалиститѣ?

Министъръ А. Людскановъ: Нѣма.

В. Димитровъ: Има!

Д. Цанковъ: Или лъжешъ?

В. Димитровъ: Азъ не зная да лъжа. Ако желаете, заповѣдайте, четѣте!

Д. Цанковъ: Ако е истина, такъв чиновникъ да се накаже; ако не е истина, ти ще бъдешъ лъжецъ.

Д. Христовъ: Струва ми се, г-нъ Димитровъ, като добри приятели, че Вашето запитване не е сериозно, защото, доколкото се простиратъ моятъ свѣдѣния, социалистическа епизоотия нѣма въ тия градове. (Смѣхъ.)

В. Димитровъ: Това не е запитване, а е питане. Научете се какво значи питане и какво — запитване, като прочетете правилника. А колкото се отнася до социалистите, ти най-малко право имашъ да говоришъ, защото ти си тѣхенъ ученикъ.

Д. Христовъ: Азъ съмъ въ оставка сега. (Смѣхъ.)

В. Димитровъ: Не можешъ да хвърляшъ камъни на твоите учители!

Министъръ-Прѣседателъ Д-ръ С. Даневъ: Г-да народни прѣдставители! Съобщавамъ ви, че гласуваниѣ отъ това Народно Събрание законопроекти и прѣдложения сѣ одобрени отъ Негово Царско Височество Княза.

На основание на чл. 130 отъ конституцията, ще ви прочета слѣдующата телеграма: (Чете.)

„До г. Министъръ-Прѣседателя.

Учѣлно могавамъ Ви да закрийте I-та извънредна сесия на XII-то Обикновено Народно Събрание.

«Фердинандъ.»

Обявявамъ, прочее, I-та извънредна сесия на XII-то Обикновено Народно Събрание за закрыта. (Ръкоплѣскане отъ дѣеницата.)

(Закрыта въ 12 ч. и 40 м., на обѣдъ.)

Прѣседателъ: **Д. Цанковъ.**

Подпрѣседатели: { **Д. К. Поповъ.**
А. Франгя.

Секретаръ: **П. Шоповъ.**

Началникъ на Стенографическото бюро: **Т. Гълъбовъ.**